

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 67

София, петък, 6 април

1928 г.

69. заседание

Четвъртък, 5 април 1928 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 48 м.)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Еминъ Агушевъ, Николай Алексиевъ, Никола Андреевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Христо Баралиевъ, Милко Бечевъ, Димитъръ Богдановъ, Иванъ Бомбевъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Димитъръ Гичевъ, Георги Енчевъ, Димитъръ Ивановъ I, Иванъ Казанджиевъ, Иванъ Каранджуловъ, Левъ Кацковъ, Величко Кознички, Кънчо Кънчевъ, Дамо Кьорчевъ, Рашко Маджаровъ, Василь Митевъ, Димитъръ Мишайковъ, Владимиръ Начевъ, Досю Негенцовъ, Йовчо Николаевъ, Кирилъ Ноевъ, Стоянъ Омарчевски, Петко Палиевъ, Вичо Петевъ, Никола Пъдаревъ, Кирилъ Славовъ, Стефанъ Стефановъ, Петъръ Тодоровъ, Ангелъ Узуневъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ)

Съобщавамъ, че бюрото на Събранието е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Гето Кръстевъ — 1 день;
На г. Йосифъ Марулевъ — 2 дена;
На г. Вичо Петевъ — 1 день;
На г. Недѣлчо Топаловъ — 1 день;
На г. Рашко Маджаровъ — 3 дни;
На г. Кънчо Кънчевъ — 1 день;
На г. д-ръ Борисъ Николовъ — 1 день;
На г. Иванъ Бомбевъ — 1 день, и
На г. д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ — 5 дни.

Отъ Министерството на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение закона за пощенската спестовна каса, обнародванъ въ бр. 90 на „Държавенъ вестникъ“, отъ 1926 г. (Вж. прил. Т. I, № 91)

Пристъпваме къмъ дневния редъ.

Първата точка отъ дневния редъ е трето четене законопроекта за временния вносъ на монтажни инструменти, уреди и пр.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ В. Даскаловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателстващъ А. Христовъ: Моля тѣзи господа, които приематъ на трето четене законопроекта за временния вносъ на монтажни инструменти, уреди и съоръжения за държавнитъ и обществени предприятия, постройки и инсталации, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 51)

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за извънреденъ (свръхсметенъ) кредитъ отъ 5.000.000 л. за борба съ рапичния бръмбаръ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ В. Даскаловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателстващъ А. Христовъ: Моля ония господа, които приематъ на трето четене законопроекта за извънреденъ (свръхсметенъ) кредитъ отъ 5.000.000 л. за организиране и водене на борбата съ рапичния бръмбаръ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 52)

Пристъпваме къмъ трета точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за насърчение на мѣстната индустрия.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията въ редица заседания прегледа предадения ѝ законопроектъ за насърчение на мѣстната индустрия и, следъ като направи и посещение на по-важнитъ индустриални центрове, ви представя законопроекта тѣй, както го имате въ дѣсната колона на раздадения ви проектъ.

Предварителенъ докладъ по въпроса нѣма да правя, обаче къмъ всѣки членъ, преди гласуването му, тамъ където неговото съдържание би изискало известно мѣродавно тълкувание, азъ ще го дамъ отъ името на комисията. И за да бѣде то задължително по-нататѣкъ, ще моля г. министра — за да печелимъ време — само въ случаитъ, въ които не е съгласенъ, да съобщава това, за да може следъ известно дебатиране Народното събрание да се произнесе окончателно.

Така че, следъ каго дамъ тълкувания — при всѣки членъ нѣма да има такива, но при членоветъ, по които съмъ упълномощенъ отъ комисията да направя такива — и отъ г. министра нѣма възражение, нито отъ Народното събрание и текстътъ на члена се приеме, ще се счита, че е дадено едно мѣродавно тълкувание, което впоследствие да бѣде задължително при прилагането на закона.

Ще пристѣпя къмъ докладването на самия законопроектъ. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за насърчение на мѣстната индустрия“.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 6.

„Глава I.

Общи положения.

„Чл. 1. Индустриално предприятие, въ смисъл на настоящия закон, се разбира всъко предприятие на затворено, въ което се обработват, или преработват сурови, или полуобработени материали съ машини и други уреди за използване и на немускулна сила.“

По този член комисията даде следното тълкуване на думите „обработвам“ и „преработвам“. Обработка се нарича първично; глаголет не се отнася до продукта от работенето, а до материята, която е предмет на работа: обработка се нива, градина, дърво; не се обработват: столове, цигари и пр. (продуктите от обработването), значи обработват се суровите материали. Преработка се нарича, което вече има една форма и добива чрез по-нататъшна манипулация по-нови форми. Преработка се жито въ брашно, желязо — въ желязарски стоки, полуфабрикати — въ фабрики. И този глагол се отнася до материята, която е предмет на работата, а не до продукта на тази работа. Значи, преработват се полуобработени материали.

По този член друго няма какво да ви кажа.

Председателстващ А. Христовъ: Моля, които приемат чл. 1, както се докладва, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Облагите, предвидени въ настоящия закон, сж неразделни отъ предприятието, на което сж дадени. Когато предприятието мине по какъвто и да е начинъ въ притежание на друго физическо или юридическо лице, облагите се използватъ отъ новия притежателъ непрекъснато.“

За да се стележи станалата промяна въ списъците на Министерството на търговията, промишлеността и труда, заинтересованите страни подаватъ най-късно единъ месецъ следъ прехвърлянето нужното заявление съ нотариално заверени подписи и вносенъ листъ отъ Българската народна банка, за че е внесена следващата се такса за прехвърляне 2% върху сумата, срещу която се прехвърля предприятието.“

Председателстващ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да обясни следното. Когато ще се прехвърли едно индустриално предприятие отъ едно лице на друго лице, казано е въ законопроекта, че се взема такса 2%. Запазватъ ли се разните такси, гербовиятъ налогъ, общинското право? Тъзи 2% за какво служатъ? Или да не сж вписани току-така? Това искамъ да се обясни.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нищо не е минало току-така, г. Савовъ. Всичко, което е предвидено за прехвърляне на правото на собственост, си остава въ сила, и всички тия мита, които трѣбва да се събиратъ, ще се събиратъ. Тукъ се касае само за прехвърляне на облаги.

С. Савовъ (д. сг): Значи, това е единъ плюсъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Плюсъ, а всичките други такси . . .

С. Савовъ (д. сг): Значи плюсъ таксата за прехвърляне на недвижимъ имотъ, плюсъ 2%. Да не сбъркаме нищо?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Не е имало намѣрение да се сбърка нищо и, ако прочетете текста, ще видите, че няма никакво сбъркване.

Х. Статевъ (нар. л): Не олуръ, не олмасъ!

С. Савовъ (д. сг): Не олуръ, не олмасъ!

Председателстващ А. Христовъ: Моля, които приематъ чл. 2, както се докладва, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Отъ облагите, изброени въ настоящия закон, се ползватъ индустриални предприятия, които спадатъ къмъ нѣкой отъ следните групи индустрии:

I. Дестилация и химическа преработка на изкопаеми вещества, добивани въ мините;

II. Преработка на изкопаеми вещества, добивани въ карьерите: керамика, стъкларство, производство на циментъ, на варъ, на гипсъ, на тебеширъ и каменодѣлство;

III. Производство на захаръ, нишесте и произведения отъ тяхъ; консервиране чрезъ разни способы на съестни продукти отъ всѣкакъвъ родъ; кондензиране на мляко и изработване на млѣчни продукти; тѣстени произведения; какао и шоколадъ;

IV. Мелничарство и лющене на зърна отъ мѣстенъ производъ;

V. Производство на спиртъ и бира;

VI. Преработка на грозде въ вино обикновено, шумящо, медицинско, ликьорно, безалкохолно; производство на концентрирана мѣстъ;

VII. Добиване на химически произведения чрезъ химическа преработка на изходния материалъ;

VIII. Добиване и преработване на животински и растителни масла, произведения въ страната; преработване на животински и растителни отпадъци, добити въ страната; производство на сапунъ и свѣци; добиване и преработване на смоли;

IX. Добиване на етерични масла;

X. Добиване на изкуствени торове;

XI. Добиване на органически и неорганически бои;

XII. Добиване на взривни вещества;

XIII. Химическо преработване на дърво: суха дестилация, дървесинно тѣсто и целулоза; производство на картонъ и на хартия;

XIV. Механично преработване на дърво отъ мѣстенъ производъ; производство на мебели;

XV. Преработка на животински, растителни, минерални или метални текстилни влакна и произведения отъ тяхъ полуфабрикати; текстилно-бойджийство;

XVI. Сламено и плъстено шапкарство;

XVII. Обработване и преработване на разни видове сурови кожи;

XVIII. Обработване на метали; производство на метални изделия и машини;

XIX. Изработване на превозни и съобщителни сръдства, съ изключение изработването на кола и каруци;

XX. Добиване и доставка на електрическа енергия“.

Г. г. народни представители! Този членъ е основата на цѣлия законопроектъ. По него имамъ да ви направя следните изяснения отъ името на комисията.

Първо, махва се насърдението по тоя членъ на тъй наречените конфекционни индустрии или, както въ първоначалния проектъ се казваше, „издѣлия отъ фабрикатите“, чието фабрикувано производство се насърждаваше“.

Ще ви направя и различни съобщения за решенията на комисията по групи индустрии.

Но преди това трѣбва да ви кажа, че следъ група II трѣбва да се прибави група III: „Добиване морска солъ“, което е решено въ заседанието на комисията отъ 29 февруарий, обаче при корекцията е пропуснато. Така че нумерацията на следующите групи индустрии ще се измѣни съответно.

Нѣкой отъ земледѣлците: Какво става съ преваряването на вода отъ солени извори?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Преваряването на вода отъ солени извори не попада подъ този законъ, а попада подъ закона за мините, защото по силата на закона за мините солени извори се считатъ като мини и тяхната експлоатация се насърждава по сѣщия законъ.

По група III — „консервиране чрезъ разни способы на съестни продукти отъ всѣкакъвъ родъ“. Чрезъ разни способы“ включва и хладилния начинъ на консервирането на съестни продукти, безъ огледъ чия собственост сж продуктите, които се консервиратъ по този начинъ. Обаче комисията реши, че производството на изкуственъ ледъ не влиза въ тази група индустрии и не ще се насърждава по закона за насърчение на мѣстната индустрия.

По група VIII — „добиване и преработване на животински и растителни масла, произведения въ страната“. Преработването на масла, които сж добити вънъ отъ страната, а сж внесени тукъ да добиятъ една окончателна преработка, напр., анаса се сурово ленено масло, за да се произведе безиръ, няма да се насърждава по настоящия законопроектъ. Самото сурово ленено масло трѣбва да бѣде добито въ страната, за да може и самото производство на безиръ да се насърждава.

По група XIV — „производство на мебели“. По досегашната практика на Министерството на търговията сж се

давали облаги на предприятията, които сѣ фабрикували огледала отъ стѣкла, които сѣ внасяли отъ вѣнъ, и тукъ сѣ амалгамирали. Комисията реши, че производството на тия огледала не може да влиза въ категорията на производството на мебели и не може да се насърждава по настоящия законопроектъ, когато стѣклото се внася отъ вѣнъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Разни шарки турятъ, и това било индустрия!

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): По група XV — „преработка на животински, растителни, минерални или метални текстилни влакна и произведенитѣ отъ тѣхъ полуфабрикати“. Насърждава се и добиването на тѣй наречената изкуствена вълна. Въ сѣщностъ не е изкуствена вълна, а разчелкани вълнени парцали, която вълна има широко употребление въ нашата текстилна индустрия. Комисията реши това производство да се насърждава.

По група XVI — „сламено и плѣстено шапкарство“. Комисията счита, че, за да може сламеното и плѣстено шапкарство да се насърждава, ще трѣбва да се преработватъ по-първични материали. Не се насърждава тая индустрия, която преработва кюлафи отъ вълнена плѣстъ, чиста или смѣсена съ заешки или други животински влакна, или пъкъ тая, която получава сламени клошове отъ вѣнъ и тукъ ги преработва на шапки. За да бъде насърждавано по настоящия законопроектъ едно индустриално шапкарско предприятие, ще трѣбва и самитѣ кюлафи да ги произвежда въ страната. А по отношение на сламеното шапкарство, ще трѣбва отъ плетки отъ слама да се прави самата шапка, а не да влизатъ полуфабрикати като клошове, които тукъ да се фасониратъ.

По група XVIII — „обработване на метали; производство на метални издѣлѣя и машини“. Ще се насържаватъ индустрии за метални издѣлѣя, които не правятъ едно обикновено фасониране на метала. Напримѣръ, нѣма да се насърждава правенето на разни бакърени съдове отъ внесени бакърени листове отъ странство чрезъ фасонирането на тия метални листове. Но ще се насържаватъ индустриални предприятия, които внасятъ металъ на кюлче и го изливатъ въ форми, защото металътъ претърпява известна преработка, чрезъ нажежаване преминава въ едно друго състояние преди да се получи формата. Но тенекеджийството, което отъ листове ламарина и тенеке прави различни форми, не е индустрия, която ще се насърждава по този законопроектъ. Не ще се насърждава изтъняването на тель отъ по-голямъ диаметръ на по-малкъ, безъ да се промѣни нейната ковкостъ, крепкостъ или пъкъ да се покрива съ други вещества, напр. да се изолира и т. н. Само простото изтегляне сѣщо нѣма да се насърждава.

Д. Дръиски (д): А преработването на тель въ пирони?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ще се насърждава преработването на желѣзо въ пирони тогава, когато отъ желѣзо на прѣти, както имаме случай на самото мѣсто да се убедимъ, претърпявайки една промѣна въ своето качество, се получава, отъ която се секатъ гвоздеитѣ. Безспорно, тази фабрика, която получава желѣзо на прѣти и чрезъ редица процеси го довежда до положението да бъде годно да стане пирони, ще се насърждава. Но фабрика, която би вземала тель, направена отъ тия желѣзни прѣти и я сѣче на гвоздеи, не може по силата на решението на комисията да получи насърждение.

Министъръ Ц. Бобошевски: Кажете нѣщо за механичното преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. министърътъ ме подсѣща да кажа нѣщо за механичното преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ. Това е едно решение на комисията и азъ, като докладчикъ, не мога да взема инициатива да го промѣнимъ, обаче трѣбва да кажа, че то се прие вследствие искането да се разшири механичната преработка на дървото следъ като се прие, че ще се насържаватъ дѣскорѣзницитѣ, т. е. преработването на дървото отъ трупи, така както се сѣчатъ отъ гората. Обаче това е решение на комисията и азъ не мога да взема инициатива за неговото измѣнение. Ако нѣкой предложи, въпросътъ ще бъде обсъденъ отъ Народното събрание.

Х. Статевъ (нар. д): Взема ли решение комисията?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Текстътъ на група XIV показва това.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има направено предложение отъ народния представителъ г. Гайдаджиевъ, да се прибави къмъ група VIII следното: (Чете) „Преработване на лѣчебни растения и добиване отъ тѣхъ препарати за лѣчебно употребление. Производство на фармацевтически и фармакохимически препарати за лѣчебно употребление“. Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Гайдаджиевъ.

Д. Гайдаджиевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ България растатъ растения за лѣчебни цели премного. Едни се намиратъ, както ви е известно, въ диво състояние, които наричаме плевели, бурени, други се культивиратъ. Тия растения не се употребяватъ въ медицината направо, ами се употребяватъ въ специално приготвенъ видъ, отъ една страна, отъ друга страна, въ форма на екстракти. Отъ мака, който расте у насъ, могатъ да се фабрикуватъ екстракти, алкалоиди, ако се даватъ облаги по този законъ, за да могатъ да конкуриратъ външнитѣ екстракти. Котленско и Лаженско е пълно съ момина сълза, която отъ България се изнася, а внасяме екстракти отъ момина сълза отъ вѣнъ. Такива растения имаме много: попадийка, старо-биле, бѣла-дона и др. Съ получаването на екстракти отъ тия растения ще се подпомогне нашето стопанство, ще се даде работа на безработнитѣ, и не само ще се произвеждатъ екстракти за мѣстна консомация, но и за износъ, и десеторно повече ще можемъ да изнасяме, отколкото консумираме. Аптекарска кооперация отъ миналата година почна да прави такива екстракти, но срещна спѣнки, защото законътъ не ѝ дойде въ помощъ. Въ България се внасятъ за 200 милиона лева лѣкарства, отъ които 25% сѣ екстрактни вещества отъ растения. Моравото рогче, което расте на ръжѣта, което вирѣ по политѣ на Родопитѣ въ Пловдивско, миналата година се изнесе отъ България, за да внасяме произведението отъ него най-важниятъ екстрактъ ерготинъ, безъ който не може медицината и който коштува много скѣпо, а ние можемъ да си го произвеждаме евтино тукъ и даже да изнасяме.

Та азъ мисля, че това е единъ пропускъ въ закона, който може да се поправи съ една малка добавка къмъ чл. 3 група VIII, а именно: „Преработване на лѣчебни растения и добиване отъ тѣхъ препарати за лѣчебно употребление. Производство на фармацевтически и фармакохимически препарати за лѣчебно употребление“. Съ това ще се подпомогнатъ нашитѣ зараждающи се лѣчебни индустрии да се развиятъ, както сѣ се развили въ странство.

Мене ми се струва, че сѣмъ достатъчно убедителенъ и моля г. министра, г. докладчика и г. г. народнитѣ представители да се съгласятъ да се постави това мое предложение въ чл. 3, група VIII.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоиментъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Въ чл. 3 група II. . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да се говори по направеното предложение.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Желателно е да се разиска група по група. Да изчерпимъ една група и тогава да почнемъ друга. Сега почваме да разискваме по група VIII.

С. Савовъ (д. сг): Азъ ще говоря по група II.

Председателствуващъ А. Христовъ: После ще говорите. Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (мак): Г. г. народни представители! Напълно се присѣдинявамъ къмъ мотивитѣ, които народниятъ представителъ г. Гайдаджиевъ изтъкна за приемане на неговото предложение. Ще прибавя къмъ тѣзи негови мотиви още, че не само можемъ да събираме много лѣчебни растения, които растатъ въ диво състояние, но, ако се възприеме неговото предложение, у насъ може да почне и культивирането на нѣкои лѣчебни растения, което ще бъде отъ голямо значение. Напр. рициновото масло, което се употребява въ грамадно количество, вмѣсто да го внасяме отъ странство, можемъ да го произвеждаме у насъ. Правени сѣ опити,

получи се отлична реколта, която дава голѣмъ процентъ рициново масло. Една инсталация за преработка на лѣчебнитѣ растения въ България на лѣкарства ще бѣде отъ голѣма полза и за стопанството и за народното здраве. Бихъ казалъ нѣщо повече. У насъ добиваме толковъ много отбросъци, които не се употребяватъ. Голѣми количества отъ тия отбросъци отъ каменнитѣ вѣглища, а сѣщо и дървесния материалъ, който гние така, могатъ чрезъ известни манипулации, чрезъ известна манипулация да послужатъ за получаване на много видове лѣкарства, които ние внасяме отъ странство. Вънъ отъ това, че ще се подобри нашето стопанство, вънъ отъ това, че ще се повлияе на бѣдещия нашъ търговски балансъ, понеже нѣма да внасяме тия лѣкарства отъ вънъ, но ние можемъ да достигнемъ дотамъ, щото да ги изнасяме за сѣседнитѣ страни. Освенъ това, туй ще има голѣмо значение и за спора, който днесъ се води между нашитѣ лѣкари и аптекари, който споръ сѣществува даже между самитѣ аптекари. За какво се спори? Спори се за хлѣба. Нека тогава се създаде възможностъ на отбѣдни аптекари, вмѣсто да упражняватъ своята професия само въ приготвяването на лѣкарства въ аптеката, да се занимаватъ и съ фабрикацията на тия лѣкарства, а не само съ тѣхната търговия на дребно.

Та, казвамъ, много сѣ причинитѣ и мотивитѣ за приемането на това предложение. И азъ не се съмнявамъ, че по-диръ нѣколко години Народното събрание ще разбере това — защото нуждата ще го наложи — и ще го направи. Вмѣсто тогава да се направи, нека ние го направимъ сега. Колкото по-скоро, толкова по-хубаво.

Председателстващъ А. Христовъ: По това предложение други записани нѣма.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията не мина безъ внимание този въпросъ, тя го разглежда и го разглежда доста обстойно. Ще ви кажа какво е нейното становище по различнитѣ въпроси, които повдига предложението на г. Гайдаджиевъ.

Първо, по преработката на лѣчебнитѣ растения. Счете се, че даже да я влишемъ въ закона, въ сѣщность тя нѣма да може да се ползува отъ облагитѣ на този законъ, най-главно, по отношение на вносното мито. Второ, тя нѣма да може да се ползува отъ облекченията по превода, понеже обикновено тия материали сѣ малки по обемъ и пренасянето имъ става повече съ пощенски колетти. Това сѣ по-главнитѣ мотиви на комисията, за да не възприеме поставянето въ закона за насърчение на мѣстната индустрия преработването на лѣчебнитѣ растения.

Азъ ще си позволя да кажа моето лично гледище по тоя въпросъ. Лично азъ не бихъ ималъ нищо противъ — разбира се и г. министърътъ трѣбва да си каже мнението — ако преработването на лѣчебнитѣ растения въ лѣкарства би се включило като едно производство, което да се насърчава отъ закона, макаръ, както ви казахъ, че това производство нѣма да се ползува отъ много отъ облагитѣ на закона.

С. Савовъ (д. сг): Ама нѣма и да тежи на закона.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): По втория въпросъ — за фармацевтическитѣ продукти. Комисията и по този въпросъ се спрѣ и решително отхвърли тия продукти да се ползуватъ отъ облагитѣ на закона, защото се счита, че тѣзи продукти се добиватъ следъ като по-голѣма частъ отъ материалитѣ за тѣхъ се внесатъ отвънъ безъ мито, а тукъ ще става само едно механическо, много просто по своята манипулация действие, което действително би могло да поевтини продукта, но не толкова вследствие на това, че манипулацията е вършена въ страната, а вследствие на това, че не е платено вносно мито.

Това, което е по-важно, е за фармако-химическитѣ продукти. Това производство се насърчава по закона, защото, първо, тия продукти влизатъ въ групата „добиване на етерични масла“, но най-главно, защото тѣ влизатъ въ групата „добиване на химически произведения чрезъ химическа преработка на изходния материалъ“.

Значи туй, по което комисията взема рѣзко становище, е да не се включватъ въ закона фармацевтическитѣ продукти: напр., внася се отъ вънъ химинъ, а тукъ се прави на таблетки или пѣкъ се внася отъ вънъ аспириновъ, а тукъ се прави на таблетки и редица други специалитети. Азъ не съмъ толкова вещь специалистъ, за да изброя всички тия специалитети, но ви казвамъ тѣзи два примѣри, които и въ комисията се привеждоха.

С. Савовъ (д. сг): Имаше ли въ комисията аптекари?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Имаше и даже изслушахме една специална делегация отъ аптекари. — Така че по отношение на фармацевтическитѣ продукти комисията е на решително противно становище.

По отношение на фармако-химическитѣ продукти, казахъ, тѣхното производство се насърчава отъ закона. А по отношение преработката на лѣчебнитѣ тревы въ лѣкарства, личното мое мнение е, че тази преработка заслужава насърчението на закона, макаръ че нѣма да получи голѣми облаги отъ закона.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: При това автентично тълкувание на групи 7. и 9. отъ чл. 3, а именно, че въ „добиването на етерични масла“ и въ „добиването на химически произведения чрезъ химическа преработка на изходния материалъ“ се включва преработката на лѣчебнитѣ растения въ лѣкарства, мисля, че нѣма нужда да се обременява законътъ съ изриченъ текстъ. Но за по-голѣма яснотъ нѣма да бѣде зле да се вмъкне и „преработването на лѣчебни растения“. Но, повтарямъ пакъ, че при това автентично тълкувание, което дава докладчикътъ, че въ тѣзи групи влиза и преработката на лѣчебнитѣ растения въ лѣкарства, смѣтамъ, че може да се мине безъ изриченъ текстъ. Това тълкувание е достатъчно и може да задоволи г-да аптекаритѣ.

Но, що се касае до онова, което е само една механическа преработка на внесени отъ вънъ препарати, като химинъ, аспириновъ и т. н., то не е вече една индустриална преработка и то въ никой случай не може да бѣде подъ покровителството на закона. Нѣмамъ нищо противъ, ако се тури въ закона това, което иска г. Гайдаджиевъ, а именно, преработка на лѣчебнитѣ растения, защото не само рициновото масло, но има и други, като напр. опиума или ипеката за кашлица, както ми разправяха, които можемъ прекрасно да си ги добиваме въ страната и да не изнасяме навънъ пари.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Гайдаджиевъ.

Д. Гайдаджиевъ (д): Азъ ще моля за по-голѣма яснотъ да се допълни тая група.

Министъръ Ц. Бобошевски: Дайте редакцията!

Д. Гайдаджиевъ (д): Има другъ единъ препаратъ противъ метила по овцетъ, който се добива отъ тревы, които растатъ по балканитѣ, а у насъ огромни количества отъ тоя препаратъ идатъ отъ странство.

Министъръ Ц. Бобошевски: Само че Вашата редакция е много дълга. Като се каже „преработване на лѣчебни растения“ това обема всичко. Само това е достатъчно.

Х. Статевъ (нар. л): Кой ще каже кои сѣ лѣчебни растения?

Министъръ Ц. Бобошевски и докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Индустриалниятъ съветъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тѣй както се развиха дебатитѣ и следъ туй, което каза г. министърътъ, мене ме интересува една точна и прецизна редакция. Затова азъ ще ви моля, ако почитаемото Народно събрание приема предложението на г. Гайдаджиевъ, да възприемете само неговата първа частъ, където се повори за преработване на лѣчебни растения и добиване отъ тѣхъ препарати за лѣчение. Втората частъ отъ неговото предложение, която се отнася до производство на фармацевтически и фармакологически произведения, азъ ще моля Народното събрание да не я приема.

Министъръ Ц. Бобошевски: Поддържамъ това мнение на г. докладчика.

Председателстващъ А. Христовъ: Къде ще влѣзе новиятъ текстъ?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ще влѣзе въ група IX — „добиване на етерични масла“.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще гласуваме предложението на г. Гайдаджиевъ. То е отъ две части. Въ първата частъ, съ която сѣ съгласни и г. докладчикътъ, и г. министърътъ, той иска къмъ група IX следъ точка и запетая да се прибави: „преработване на лѣчебни растения и добиване отъ тѣхъ препарати за лѣчение“. Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще положи на гласуване втората частъ отъ предложението на г. Гайдаджиевъ.

Д. Гайдаджиевъ (д): Въ всѣки случай, ще се направи една грѣшка, ако не се приеме и втората частъ на моето предложение.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нѣма.

Д. Гайдаджиевъ (д): Ние имаме монополъ на хинина. Въ България той се дава на таблетки. Тѣ могатъ да се изработятъ и въ България. Нека се даде възможностъ държавата да ги приготвява. Защото единъ день тя може да бѣде поставена въ невъзможностъ да ги достави отъ странство.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нека ги прави.

Председателстващъ А. Христовъ: Настоявате ли на предложението си, г. Гайдаджиевъ?

Д. Гайдаджиевъ (д): Не настоявамъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Въ група XIII се говори за химическо преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ, производство на мебели, а не се споменава за стъклото, за огледалата. Въ група II, обаче, е споменато „стъкларство“. Азъ моля г. докладчика да даде обяснения за кое стъкларство се касае: за стъклото, произвеждано въ Гебедже, или за това, донасяно на листове отъ странство, което се преработва тукъ въ работилницитѣ съ нѣкаква магия, прави се нѣкакво шлифоване, за да се използватъ митата и облагитѣ и да се оцети държавата въ голѣмъ размѣръ? Това трѣбва да се поясни.

Б. Ефтимовъ (д. сг): Ясно е казано.

С. Савовъ (д. сг): Какво е ясно казано, много скоро го прочете! Я го прочети и дай тълкуванието!

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Тълкуванието азъ ще Ви дамъ и вѣрвамъ, че ще Ви задоволя.

С. Савовъ (д. сг): Азъ питамъ г. докладчика; а г. Борисъ Ефтимовъ не е чело.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Чакайте да Ви дамъ обяснение, г. Савовъ, ще бѣдете доволни.

С. Савовъ (д. сг): Ние създаваме единъ законъ, който е отъ голѣмо значение за общото държавно стопанство и не трѣбва да си играемъ, защото една запетая може да даде голѣми права и да оцети много държавата. Ние като депутати имаме задача съ общи усилия да запазимъ държавата и да попрѣчимъ на мошеници да я ограбватъ. Това е моята мисль. Азъ моля г. докладчика да ми даде обяснение, а ако той не може да обясни, да обясни г. министърътъ на търговията, или г. министърътъ на финанситѣ. Защото сега сѣ на мода голѣмитѣ огледала. А, както знаете, стъклата идатъ отъ странство и се преработватъ тукъ: единъ ваксаджия държи боята, другиятъ съ колелетата шлифова. Тая работа трѣбва да се обясни.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Дайте ми възможностъ да Ви обясня.

С. Савовъ (д. сг): Понеже тоя приятель (Сочи Б. Ефтимовъ) ме прѣсече, събка ми нумерото. (Смѣхъ) Искамъ да знамъ, като сте турили въ група II „стъкларство“, какво стъкларство разбирате? Да не създа-

вате индустрия като тая на ул. Нишка, за която едно време говорѣше г. Стефановъ!

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ама никой не иска да създава такава нѣщо. Дайте ми възможностъ да Ви обясня.

С. Савовъ (д. сг): Казано е: който преработва стѣкла. Чаши ли ще преработва или бирени шишета?

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Група втора на чл. 3 е толкова ясно редактирана, че не знамъ отъ къде г. Савовъ черпи аргументъ, за да протестира и да казва работи, по които ние всички сме единомислени.

С. Савовъ (д. сг): Не протестирамъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Въ група II е казано: „Преработка на изкопаеми вещества добивани въ карьеритѣ“; следъ това е турено двоеточие и е казано: „керамика, стъкларство“ и т. н. Преработката на стѣкло, което не е отъ мѣстно производство, не е добито въ нашитѣ кариери, не се насърждава. Трѣбва да изкопаемъ тукъ пѣська, да го преработимъ на стѣкло — това се насърждава. Поставено е двоеточие и има ясенъ смисълъ тая точка.

С. Савовъ (д. сг): Мене ме е страхъ, защото ние сме малограмотни, та отъ точки и запетая не разбираме, но индустриалцитѣ, които ни обикалятъ тукъ, разбиратъ отъ точкитѣ и запетаятъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Хинекъ Майеръ.

Х. Майеръ (д. сг): Въ група XV се говори за добиване на животински и растителни влакна. Въ тракийското поле е развита една голѣма конопена продукция, която е въ състояние да задоволи нуждитѣ на цѣла България. Но ако тази група XV се касае и до конопенитѣ влакна, внасяни отъ странство — отъ Италия или другаде — производството на конопъ у насъ ще претърпи голѣма загуба.

Моля г. докладчика да ни обясни дали се протежира докарването на чуждестранни конопени влакна или не?

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. Майеръ! Цѣлиятъ този чл. 3 ще трѣбва да се разглежда въ връзка съ чл. 14, точка Б. Внасяниятъ отъ вѣнъ конопъ ще се освобождава отъ мито само въ случай, доколкуто не се произвежда въ достатъчно количество у насъ, или не може да се замѣсти съ произвеждания конопъ въ страната.

Министъръ Ц. Бобошевски: За недоимѣка.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): А по-голѣми подробности по този въпросъ ще ви дамъ, когато дойдемъ да разглеждаме чл. 14, точка Б, за който комисията има едно специално тълкуване.

Х. Майеръ (д. сг): Благодаря!

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Ще моля г. докладчика да даде още едно обяснение. Въ група XVIII на чл. 3 се казва: „Обработка на метали; производство на метални издѣлия и машини“. — Споредъ обясненията, които г. докладчикътъ даде за гвоздеитѣ, азъ виждамъ, че бакърното производство се лишава отъ насърчение. Ние имаме една образцова и първа по рода си въ България медникарска кооперация, която преработва бакъръ, идещъ отъ странство на листи.

М. Дочевъ (д. сг): Нѣма да се насърждава.

С. Савовъ (д. сг): Азъ искамъ да се насърдчи, господине! Въ тая кооперация работятъ повече отъ 35 души еснафи, порядъчни хора, отъ различни възрасти. Тукъ се е намъсила ржка, която иска да прави конкуренция. Тукъ сѣ се намъсили ония, които работятъ легени отъ ламарина и чугунъ. У насъ селското и градското население употребява въ голѣмо количество сѣдове отъ бакъръ, въ които си готви и си пере дрехитѣ. Вие трѣбва да насърдите преработката на бакъра. Вие насърдчавате гвоздената индустрия, като казвате, че тамъ металътъ се сгорещявалъ. Азъ мисля, че не съмъ се сгорещилъ много и ще ви кажа какъ става това нагорещяване на метала. То става много лесно: желѣзото е меко и, за да се напръви отъ него гвоздей, не е нужно никакво сгорещяване. Машината само сѣче гвоздентѣ. Гвоздената индустрия се ползува съ облага 5 л. на килограмъ. Това е една привилегия, която се дава на гвоздентѣ фабрики. Тѣ ще спечелятъ много пари, като бѣде оскубната държавата. Последната ще лиши отъ насърдчание една метална индустрия, каквато е бакърената, въ която сѣ заети стотини еснафи. Тукъ има тѣхни представители, но тѣ мълчатъ като рибѣ. (Смѣхъ.) (Къмъ занаятчийтѣ) И вие сте членове на търговско-индустриалнитѣ камари! Г. министърътъ бѣ въ Русе и Габрово и е видѣлъ, че тази индустрия е навидъ дребна, но тя храни много семейства.

Азъ правя предложение най-сериозно и моля народнитѣ представители да го приематъ, щото бакърената индустрия, която преработва бакъръ за сѣдове, за корита, да се насърдчава. Защото нѣма вече цигани, които да правятъ липови корита, въ които хората да си жпнятъ децата. А друго е да има едно семейство бакърена тенджера или бакърень легень и друго е тия предмети да бѣдатъ отъ ламарина.

Но съ това какво правите? Вие знаете, кои сѣ тенекеджии въ България: — не ще имъ казвамъ името. Тѣ сѣ логаголѣми законодатели отъ насъ тукъ, тѣ турятъ запетантѣ. Покойниятъ Кръстевъ го каза навремето. Тоя законопроектъ има за целъ да изяде едно и на негово мѣсто да постави другъ. Трѣбва да бѣдемъ внимателни.

Правя предложение да се включи преработката на бакъра, въ видъ на кюлче и на листове, въ насърдчаванитѣ индустрии. Както ви казахъ, отъ този бакъръ се правятъ тенджери и сахани за госба. Производството на гаванкитѣ не се насърдчава. Гаванкитѣ се пукатъ. Но меднитѣ сѣдове за нашето население съставляватъ една голѣма мебелъ.

Правя това предложение: въ група XVIII да се вмъкне и тази индустрия, а именно да се каже: изработване бакъръ на листа, преобърнатъ въ тенджери, сахани, котли. Това сѣ най-ценнитѣ сѣдове за селското население. Когато кръстникътъ подари на булката два бѣли котли, това е една прика, една гордостъ за селската кѣща. Който е ставалъ кръстникъ на село, добре знае това.

Нѣкои искатъ да не се насърдчава тая индустрия. Азъ съмъ тѣкмо на противното мнение — искамъ да се насърдчи. Моля г. председателя да гласува моето предложение.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Не се насърдчава, защото ще убие занаятитѣ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Всички ще трѣбва да вѣрватъ, че комисията е действувала добросъвестно, когато е вписвала различнитѣ индустрии. Безъ тая вѣра, по-хубаво е да не продължаваме да разглеждаме законопроекта.

Специално за случая, който г. Савовъ изтъква. Тоя въпросъ не е миналъ незабелязано въ комисията. Той е свързанъ съ голѣмия въпросъ — да разграничимъ точно обекта на индустрията съ тоя на занаята и чрезъ изкуственото насърдчаване на нѣкои индустрии, които въ сѣщностъ не сѣ нищо повече, освенъ едни разширочени занаятчийски работилници, да не убиваме съ хиляди занаятчийски работилници.

И въ тоя случай ние имаме заявления на маса бакърджии, които отъ дѣда на баща, отъ баща на синъ упражняватъ тоя занаятъ. Защото какво става въ сѣщностъ? Ако вие искате, г. Савовъ, това правене на медни сѣдове отъ медни листове, които идатъ отъ странство, да се насърдчава, Вие ще дадете една премия незаслужена, ненужна на такива по-голѣми индустриални работилници да си внасятъ бакъра безъ мито, а всички тия бакърджийски работилници изъ по-малкитѣ градове, дето

тѣ не могатъ да се сдружаватъ въ кооперация, ще ходятъ да си купуватъ тоя бакъръ отъ търговцитѣ много по-скъпо плюсъ митото, което е платено отъ търговеца. По този начинъ ще се създаде една нелоялна, съ нищо неоправдана конкуренция между по-голѣмитѣ индустриалци и бакърджийскитѣ занаятчийски работилници. Както виждате, ние сме мислили за по-слабитѣ стопански съществування, още повече, че, както казахъ, съ абсолютно нищо не може да се даде една премия на по-голѣмитѣ работилници за преработването на тия медни листи въ бакърени сѣдове.

С. Савовъ (д. сг): Едно обяснение по поводъ думитѣ на г. докладчика. Въ гр. Шуменъ единъ бакърджия, г. Мито Коджабашевъ, който искаше да прави конкуренция на бакърената кооперация, кждето работятъ 40 човѣка, почна да туря по 50 кгр. желѣзо на всѣки казанъ и да фалшифицира медъта, за да пропадне кооперацията.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, г. Савовъ.

Предупреждавамъ, че по единъ и сѣщъ въпросъ не може да се говори повече отъ единъ пътъ.

Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Куртевъ.

И. Куртевъ (вац. л): Г-да! Азъ и въ комисията настоявахъ и сега настоявамъ, гвоздената индустрия да бѣде изключена отъ числото на покровителствуванитѣ индустрии. У насъ годишно се употребяватъ 3.000.000 кгр. гвоздеи, за които се плаща по 4 л. мито или около 120 милиона лева. Всички наши гвоздени фабрики, тѣ сѣ 3, плащатъ данъци и работнически заплати около 15 милиона лева, а 165.000.000 л. отъ вносното мито оставатъ чистъ приходъ на трима души, стопани на фабрики. Азъ и тогава настоявахъ и сега настоявамъ гвоздената индустрия да се изхвърли отъ числото на насърдчаванитѣ индустрии, защото тя не оправдава целта. Стойността на гвоздентѣ, които се предлагатъ отъ тѣхъ е подъ цената дори на самата телъ. Разбира се, това се прави за конкуренция, но въ всѣки случай не бива да се ощетява държавната хазна съ 100 и толкова милиона лева за хатъръ на трима души индустриалци, включително и тия, които преработватъ и готовата ламарина въ лопати и други такива орѣдия.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цено Табаковъ.

Ц. Табаковъ (зан): Г. г. народни представители! Азъ не зная по какъвъ случай се е трогналъ дѣдо Стоименъ днесъ да защитава занаятчийтѣ отъ една страна, а отъ друга страна да ги хвърля съ две рѣже въ алчнитѣ уста на двама, трима индустриалци отъ тоя браншъ. Той защитава масата бакърджии занаятчи, които иматъ пѣли чаршии. Дори и въ неговия гр. Шуменъ, за който той често пѣти обича да ни споменава, има такива чаршии.

Законътъ за насърдчание на мѣстната индустрия вѣрно е, че цели да увеличи тежкото данъчно бреме на българския данѣкоплатецъ за смѣтка на нѣколко стотици индустриалци въ България. Нашето становище по тоя законопроектъ бѣше и си остава, че въ България трѣбва да се защитава производството, а не само дадена категория индустрии. Това наше становище комисията не го възприе. Имаше обещание отъ г. министра и отъ други народни представители, че бѣ скоро време законътъ за занаятитѣ ще се преработи, за да може тамъ да се застъпятъ интереситѣ на по-слабитѣ икономически слоеве у насъ.

Съ предложението, което прави дѣдо Стоименъ Савовъ — и занаятчийтѣ-бакърджии да бѣдатъ насърдени — и азъ съмъ съгласенъ, но да се махне цензътъ, за капитала и за двигателната сила. А този въпросъ дѣдо Стоименъ не го повдига. Застѣпи това гледище — ние ще те подкрепимъ. Но азъ питамъ, когато препорѣчвашъ на нѣколко индустриалци въ България да дадемъ облаги за бакърджийска индустрия, какво ще правятъ останалитѣ хиляди занаятчи и бакърджии у насъ? Достатъчни сѣ само 2—3 месеца, за да се сгърни съ тѣхното съществуване.

Ето защо азъ моля дѣдо Стоименъ Савовъ, въ чинто патриотизмъ и добри намѣрения не се съмнявамъ, да оттегли тоя предложение и членътъ да мине така, както е приетъ отъ комисията.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): И азъ бихъ помолилъ г. Стоименъ Савовъ за сѣщето. И въ Варна имаме една фабрика, която чрезъ механически преси преработва готовитъ листовѣ въ такива сѣдове, за които говори г. Савовъ, и по такъвъ начинъ съсипа цѣлия медникарски еснафъ въ Варна. Това не е индустрия.

Но не е само туй. Открива се врата за грамадни контрабанди, които не могатъ да подпаднатъ подъ контролъ.

Та, комисията е постѣпила много добре. Интереситъ на тия, които г. Савовъ защитава, изискватъ да не се позволява на единъ или двама души да съсипватъ медникарския еснафъ въ България. Тѣй че хубаво е да не настоявате на своето предложение, г. Савовъ. Ако знаете какъ Зантопуло съсипа гарненскитъ медникари, нѣмаше да правите туй предложение.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни представители! Въпросътъ доста се изясни. Длъжностъ ми е на мене да подчертая предъ народното представителство, че този въпросъ за комисията е принципенъ въпросъ. Ние възприехме, че всички сѣбни производства, които могатъ да се смѣтатъ като конфекционни, не могатъ да бѣдатъ насържавани. Това нѣщо го обясни г. докладчикътъ и мене ми е чудно, какъ г. Стоименъ Савовъ се хвърли да защитава една теза, която не биваше да защитава. Той отиде срещу занаятчийството — да създава индустрия и да унищожава занаятчийството!

Ето защо, азъ смѣтамъ, че трѣбва да си остане положението, което комисията е възприела.

С. Савовъ (д. сг): Идете въ Шуменъ да видите еснафската кооперация какъ работи.

Д. Зографски (з. в): Присъединявамъ се къмъ мнението, изказано отъ г. Куртева. И азъ съмъ противъ насърчението на преработването на тельта въ гвоздеи, като смѣтамъ, че това е конфекционъ. Сѣщето се отнася и за производството на лспати и на всевъзможни кутии за масла и т. н.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): То се изключва — то е конфекционъ.

Д. Зографски (з. в): Всичко туй е конфекционъ и не може да бѣде предметъ на насърчение. Тѣзи предприятия прѣчатъ на занаятчийството.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Понеже г. Куртевъ направилъ предложение за гвоздеитъ, следъ като азъ говорихъ, ще дамъ нѣкои обяснения.

Г-да! Вие си спомняте, че когато азъ говорихъ по принципъ по законопроекта, единъ отъ аргументитъ ми да поддържамъ, че трѣбва да внимаваме, когато ще съставяме списъка на индустриитъ, които трѣбва да се насърчатъ, бѣше и примѣрътъ съ гвоздената индустрия. Моята мисль бѣше, че тѣй, както бѣха дадени статистически сведения за внасяната тель за правене на гвоздеи, просто се вижда какъ вносите на гвоздеитъ е билъ замѣненъ съ вносъ на тель.

Но изглежда, че въ дадения случай се касае за нѣкакво недоразумение. Когато ние кажемъ, че нѣма да се насърчава фабрикуването на гвоздеи отъ тель, можемъ ли ние да отидемъ дотамъ, да кажемъ, че внасянето на желѣзо на прѣти, преработването му на тель за правене на гвоздеи и следъ това сѣченето на самитъ тия гвоздеи, въобще правенето на гвоздеи, като индустрия у насъ, не трѣбва да се насърчава? Цѣлиятъ въпросъ е да видимъ отъ кой процесъ трѣбва да започнемъ, кой ще бѣде изходниятъ материалъ за фабрикуването на гвоздеитъ.

Въ списъка на суровитъ материали, пунктъ 13, е казано така: „Фабрики за гвоздеи. 1. Метали благородни и сплавитъ имъ на кжсове и прѣти грубо обработени, фасонирани или не“. Значи, касае се сега — понеже туй сж изходнитъ материали — докѣде да спрѣмъ и какво задължение да дадемъ на министерството и на индустриалния съветъ, когато ще даватъ облагитъ, за да дадатъ облагитъ за гвоздеи. Ще спрѣмъ ли до „сплави“ и до „кжсове“, и до

„прѣти грубо обработени“ или ще отидемъ по-нататѣкъ и ще допуснемъ и „фасонирани“ или пъкъ „нефасонирани прѣти“.

Но всички ще се съгласите, г. г. народни представители, че ако действително тукъ дойде желѣзо на кжсове, нефасонирано и се преработва на гвоздеи, това ще бѣде една индустрия.

И. Куртевъ (нац. л): (Възразява)

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ама именно това е, което искамъ да подчертая съ декларацията, която азъ направихъ и съ туй, което сега ви казвамъ, четейки списъка на суровитъ материали, че само въ такъвъ случай ще се насърчава тая индустрия, когато внася тукъ желѣзо на прѣти и го преработва впоследствие на гвоздеи, а не да внася поцинкована тель, която, както видѣхме съ очитъ си, безъ даже да е махната марката на фабриката, турена на една въртележка, минава презъ една машина и става на телена мрежа. Безспорно, че това по никой начинъ не може да бѣде една индустрия и въ декларацията, която направихъ, азъ казахъ, че това се изключва.

Нѣкой отъ лѣвицата: Преди малко Вие казахте, че ставало едно нажежаване.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Става едно преработване отъ желѣзо на прѣти, на тель, годна за правене на гвоздеи.

С. Савовъ (д. сг): А щомъ забранявате бакъра?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Именно затуй азъ дадохъ едновременно тия обяснения, за да бѣде това изяснено.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (д. сг): Тогава ще трѣбва пунктътъ да се гласува съ тѣзи обяснения.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Преди да започна докладването на законопроекта, азъ казахъ, че всички тѣзи обяснения, които давамъ, ще съставляватъ нераздѣлна частъ отъ закона.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (д. сг): Това Вие казвате, и ние г. знаемъ, но ще трѣбва да се гласува.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Преди да започна докладването на законопроекта, азъ ви предупредихъ за това.

Министъръ Ц. Бобошевски: И азъ го потвърждавамъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Фасонирането на ламариненъ листъ, безспорно, не е индустрия, защото туй е фасонирване на единъ готовъ материалъ.

Нѣкой отъ лѣвицата: За гвоздеитъ какво ще кажете?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Азъ казахъ, че всичко това, което се прави отъ ламарина, отъ тенекия, на което се дава само форма, безъ металътъ да претърпи каквато и да е преработка въ страната, не се насърчава.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): Въпросъ се повдига за тельта, отъ която се правятъ гвоздеи. Ние имаме възможностъ да видимъ на самото мѣсто, какъ се преработва тельта, и, ако е въпросъ, както каза г. докладчикътъ, че отъ дадена дебелина тель могатъ да се правятъ различни дебелини гвоздеи, това има друго значение. Но ние видѣхме, че тельта идва отъ странство въ такива дебелини, каквито сж необходими за гвоздеи и става едно избягване на тая тель, въобще по-тапване тукъ-тамъ въ вода, примѣсена съ варъ, измиване по-скоро отъ ръждата, следъ което тельта отива въ машинитъ и се парѣзва на сжщитъ такива дебелини, каквито сж дошли отъ странство. Следователно, и тукъ нѣма индустриално преработване.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Какво се е насърчавало, ние оставяме настрана. Сега правимъ единъ новъ законъ за отсега нататѣкъ. Мисльта е много ясна за мене,

правенето на гвозден отъ желѣзна тель за гвозден, безъ металътъ да претърпи промѣна въ самото качество на тельта и безъ да претърпи една трансформация, не се насърдчава.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ законопроекта се предвиждатъ тежести за смѣтка на държавата, които могатъ да бждатъ оправдани само съ обществени съображения. Но да се закриля съ специаленъ законъ която и да е индустрия въобще, затова защото се е явила, ще отидемъ много надалечъ. Законътъ, когато е създаванъ, когато е преработванъ и когато е дошелъ до това положение, въ което е днесъ, има една задача: да може въ нашата страна да се произвеждатъ артикули, за които има условия да се произвеждатъ, но се внасятъ отъ странство и обременяватъ нашия вносъ; да се защитава производството на артикули, които иматъ конкуренцията на чужбина, а не могатъ да издържатъ тази конкуренция.

Но въ чл. 3 на законопроекта азъ виждамъ, че се предвижда насърдчение на индустрии, за които тѣзи съображения не могатъ да се изтъкнатъ. Азъ не зная каква конкуренция ще има въ насъ добиването и доставката на електрическа енергия. Азъ ще бжда много любопитенъ да чуя съображенията на комисията да се вмѣкне въ насърдчение на индустрията и този пунктъ. Азъ не зная кои наши нужди налагатъ да се насърдчава производството на спиртъ и бира. Защо да се насърдчава производството на варъ? Защо да се насърдчава каменодѣлството? Кои сж тѣзи конкуренции отъ вънъ, които прѣчатъ на развитието на тѣзи производства, за да ги защитаваме за смѣтка на българската хазна, за смѣтка на всички ония освобождавания, които се правятъ на тѣзи индустрии? Защо е и освобождаването на телената индустрия, която днесъ ни кара да дебатирате? Какво нѣщо особено представлява у насъ тази индустрия, за да се създава специално за нея постановление и да се развиватъ тукъ дебати, когато се знае, че чрезъ нея се е злоупотрѣбявало спрямо държавното съкровище?

Азъ смѣтамъ, че въ този законопроектъ не бива да влѣзатъ индустрии, които не се нуждаятъ отъ закрила отъ външна конкуренция и които ще се развиватъ за смѣтка, може би, на други дребни производства.

Азъ адмирамъ, просто съмъ въ възторгъ отъ онѣзи съображения на комисията да не допуска засилване или облагодетелствуване на нѣкои индустрии, които могатъ да сразятъ нашитѣ занаяти. Но, ако това е едно съображение, питамъ се: защо е предвидено производството на мебели да бжде защищавано като индустрия? Не се ли посѣга по този начинъ на много наши производители, на много наши еснафи? Защо производството на варъ, защо каменодѣлството се предвиждатъ като индустрии, които заслужаватъ защитата на законопроекта? Кѣде е разумътъ, кѣде е смисълътъ въ тази работа?

Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че при съставенето на чл. 3 трѣбва да се внимава. Не можемъ на всѣки, който е рекълъ да основе индустрия у насъ, когато има всички условия да я развива, когато отъ вънъ не е застрашена съ никаква конкуренция, да му даваме облаги по този законъ.

Азъ не зная, защо е вмѣкнато въ насърдчаването изработването на превозни и съобщителни срдства. Кой ще конкурира отъ чужбина тѣзи срдства? Защо ние ще имъ създаваме особени условия въ тая страна, като ги освобождаваме отъ маса и маса задължения, за да се получаватъ отъ тѣхъ едни особени доходи за ония, които сж създали тѣзи срдства?

Тѣзи индустрии съществуватъ у насъ. Тѣ сж се явили при единъ законъ, който не имъ създаваше насърдчение, съществуваха си, ако щете, държавата ги създаде, тя ги крепи и тя ги поддържа. Защо съ специални постановления въ чл. 3 да се насърдчаваатъ?

Азъ моля г. докладчика да обясни на Народното събрание съображенията на комисията, та, когато ще гласуваме чл. 3, да знаемъ, че вършимъ наистина една работа отъ общественъ интересъ и че въ нея не прокарваме други интереси, за които, може би, има голѣмо желание да бждатъ прокарани, но които не трѣбва да минатъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ще ви моля да вършимъ по-системна работа, защото иначе нѣма да можемъ да си съставимъ ясна пред-

става за това, което се гласува. И на мене е невъзможно да ви давамъ обяснения по всѣки пунктъ поотдѣлно, съ огледъ да можете и вие въ вашето съзнание да прецените по-правилно аргументитѣ, които ви давамъ.

На всички бележки, които направи г. Пждаревъ, азъ съмъ длъженъ да му отговоря отъ името на комисията, обаче, преди всичко, ние имаме да ликвидираме съ група XVIII. Но за да бждете сигурни, г. г. народни представители, че вие сте прегледали всичко и ви е дадено пояснение по всичко, азъ бихъ молилъ г. председателя да почне по всѣка група по редъ да пита, има ли да се искатъ нѣкои обяснения, има ли да се правятъ предложения, и, ако нѣма, да се гласува и да се мине по-нататкъ, защото иначе може би да пропуснемъ нѣщо съществено. Ако по нѣкоя група не се правятъ предложения и не се искатъ пояснения ще се счита, че тая група индустрии е приета отъ Народното събрание.

Н. Пждаревъ (д. сг): Вмѣсто да пита г. председателятъ по всѣка група, има ли нѣкой нѣщо да каже, най-редното е по всѣка група Вие да изложите съображенията на комисията — защо тя счита, че трѣбва да се даде подкрепа на известни индустрии.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Азъ мисля, че, като не правя предварителенъ докладъ, ще снеся времето на почтаемото Народное събрание. Ако вие считате, че нѣщо ви е неясно, попитайте. Азъ съмъ готовъ да дамъ всичкиятъ съображения на комисията, както сж отбелязани въ протоколитъ ѝ. Но нека се почне група по група.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да, група по група.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ алинея първа на чл. 3, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„I. Дестилация и химическа преработка на изкопаеми вещества, добивани въ минитъ“.

Трѣбва да ви обясня, че тукъ влиза всѣкаква преработка на солъ, каменна и отъ солень изворъ, разбира се, мѣстна. Понече солениятъ изворъ се счита като обектъ на минно производство, тукъ влиза и преработката, която може да стане на солена изворна вода чрезъ електролиза или по другъ химически начинъ. Това е, което има да ви кажа по група I.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ група I тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„II. Преработка на изкопаеми вещества, добивани въ карьеритъ: керамика, стѣкларство, производство на цементъ, на варъ, на гипсъ, на тебеширъ и каменодѣлство“.

Тукъ ще трѣбва да отговоря на въпроситѣ на г. Пждаревъ.

Въ комисията имаше предложение отъ г. Цено Табаковъ да се премахне варъта отъ тази група, обаче съображенията на комисията да се остави, бѣха следнитѣ. Малкитѣ варджийници, които вирѣятъ въ отдалеченитѣ отъ гаритѣ центрове и въ вътрешността на страната, които по своята конструкция сж примитивни, иматъ по-ограничени задачи — да задоволяватъ мѣстнитѣ нужди. Има голѣма разлика между варъта, добита по фабриченъ начинъ, чрезъ специални голѣми печи, и варъта, добита въ тия малки варджийници. И недейте забравя, г. г. народни представители, когато говоримъ за което и да е предприятие, че, независимо отъ двигателната сила, трѣбва да бждатъ вложени въ предприятието и повече отъ 400.000 л. Значи, касае се за едни модернизирани предприятия за добиване на варъ, чиста, хубава, която може да прекрачи и границитѣ, да отиде въ южната частъ на Ромъния и особено въ Добруджа. Въ страната има нѣколко индустриални предприятия за варъ, които прогресиратъ, вървятъ много добре и като бждатъ насърдчавани, ще бжде освободено тѣхното производство отъ износни мита и такси. Тѣ не се явяватъ въ конкуренция на малкитѣ варджийници, защото транспортътъ на варъта отъ такива индустриални предприятия до населенитѣ пунктове, които се обслужватъ отъ мѣстнитѣ варджийници, е толкова скъпъ, че никой пътъ тѣ нѣма да се явяватъ да конкуриратъ тия малки мѣстни варджийници, които иматъ една ограни-

чена област за своя пласментъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Отъ каква конкуренция се защита-
ватъ тия варджийници?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Не е въпросътъ за кон-
куренция отъ вънъ. Целта е да се насърди производството
и за износъ. А отъ българскитъ камънаци, които изобил-
ствуватъ, ако можемъ да създадемъ една индустрия, която
липсва абсолютно въ южната частъ на Ромъния и въ цѣла
Добруджа, ние ще сме направили нѣщо. Най-главно, насърд-
чили сме индустриалното добиване на единъ продуктъ по-
доброкачественъ, по-чистъ. Може би тия аргументи за Васъ
и за почитаемото Събрание да не сж достатъчно вески, обаче
азъ ви казвамъ кои сж били съображенията на комисията,
за да вземе това становище. Този въпросъ не мина незабе-
жано въ комисията, защото имаше предложение отъ
г. Цено Табаковъ да се заличи варята.

За каменодѣлството съображенията сж сжщитъ.

Д. Зографски (з. в): А за гипса?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Специално по въпроса
за гипса не сме се спирали.

Д. Зографски (з. в): За цимента?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): По отношение на цимен-
товата индустрия г. Зографски направи предложение, да
се изключи отъ покровителствуванитъ индустрии, но не се
прие. Каза се, че циментовата индустрия е една индустрия
доста укрепнала, като се имаше предъ видъ конкретно
едно предприятие, което върви съ една голѣма прогресия
напредъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Туй предприятие измѣсти отъ пазара
чуждия циментъ и заслужава да се подкрепи.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Недейте, г-да, отъ едно
предприятие сѣди за всички. Има едно друго циментово
предприятие, което днесъ се стреми да стане на пазара кон-
курентъ на „Гранитоидъ“. Освенъ това вие знаете, че отъ
установяването само на едно предприятие за задоволяване
вътрешната консомация има опасностъ отъ монополъ.

Тия сж съображенията на комисията по група II. Повече
нѣма какво да добавя.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които прие-
матъ група II, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Мно-
зинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„III. Добиване морска соль“.

Тази група е приета отъ комисията съ протоколъ отъ
23 февруарий т. г., но е изпусната при отпечатването на
проекта.

Съображенията за приемането на тази група сж ясни
за всички ви. Освенъ това въ 1922 г. сж дадени едни спе-
циални области, на едно чуждестранно дружество за доби-
ването на морска соль.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които прие-
матъ група трета така, както се докладва, да вдигнатъ
ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група III става IV.
(Чете)

„IV. Производство на захаръ, нишесте и произведения
отъ тѣхъ; консервиране чрезъ разни способи на съестни
продукти отъ всѣкакъвъ родъ; кондензиране на млѣко и
изработване на млѣчни продукти; тѣстени произведения;
какао и шоколадъ“.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народ-
ниятъ представител г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ тази
група комисията е поставила подъ охрана индустрията за
фабрикуване на захарни издѣлния, на разни видове бомбони
и въ края на краищата и на шоколадъ, и на какао. Мина-
лата година, когато приемахме закона за вносната митни-
ческа тарифа, ако си спомнятъ г. г. народнитъ предста-
вители, за захарнитъ издѣлния ние поставихме такива про-
хибитивни вносни мита, че почти се забранява всѣкакъвъ
вносъ. Значи сж тия мита, които сжществуватъ, индустрията

на захарнитъ издѣлния е твърде щедроохранена и подкре-
пена. Питамъ, има ли нужда сега тази индустрия, която
така е подкрепена, да получи и специални облаги по за-
кона за насърчение на мѣстната индустрия, да бѣде фа-
воризирана, още повече, когато тя не употребява голѣма
механическа сила? Азъ бихъ желалъ да направя предло-
жение за премахването ѝ отъ числото на покровителству-
ванитъ индустрии, но преди това бихъ искалъ да чуя отъ
г. докладчика мотивитъ на комисията, по които тя е по-
ставила тая индустрия въ числото на покровителствува-
нитъ, особено като комисията е знаела, че има мита, които
абсолютно я гарантиратъ и охраняватъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни предста-
вители! Когато разглеждаме настоящия законопроектъ,
трѣбва абсолютно да се абстрахираме отъ митническата
протекция, която се дава на индустриитъ. Ние имаме ин-
дустриалци, които ни казваха: „Ако ние сме сигурни, че
тая максимална митническа тарифа, която днесъ имаме, ще
остане, нѣмаме никаква нужда отъ този законъ“. Друга-
ритъ отъ комисията могатъ да свидетелствуватъ за тия
декларации, които ние чухме.

Но г. министъръ Буровъ вчера въ своята речъ ви каза,
че именно законътъ за насърчение на мѣстната индустрия
е една предпоставка, която, следъ като се реализира, ще
почнатъ усилията на правителството за сключване на тър-
говски договори. Азъ не вѣрвамъ — моето лично впечатле-
ние е — че ние ще можемъ да запазимъ максималната та-
рифа, особено за шоколада, когато ще трѣбва да сключи-
мъ търговски договоръ съ Швейцария, където изнасяме
много яйца и други продукти, а тия прави експортъ на шо-
коладъ. Може да се каже, че голѣма частъ отъ нашитъ ин-
дустрии се силно покровителствуватъ въ този моментъ съ
мита. Цѣлата тая група III, която сега става IV, обгръща
индустрии, които преработватъ продукти на земедѣлското
производство. Чрезъ шоколада се прави една косвена кон-
сомация на захаръ подъ една форма, която консо-
мация трѣбва да се насърди, защото захарното произ-
водство трѣбва да се насърди. За изработването на шоко-
ладъ се употребява голѣмо количество млѣко. Тѣзи сж
били съображенията на комисията и за тѣстени произве-
дения. Въобще въ група четвърта сж индустрии, които
преработватъ земедѣлски произведения. Въ комисията аб-
солютно никакви възражения не е имало.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народ-
ниятъ представител г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни представители! Ползу-
вамъ се отъ бележитъ, които направи г. Никола Пъдаревъ
за нѣкои индустрии, за да се присвѣдия и азъ къмъ него,
защото е дошло вече време да се прокара и другъ принципъ
въ този законопроектъ, именно индустриитъ, които сж за-
крепнати при нашитъ условия, да бѣдатъ шкартирани, да
бѣдатъ премахнати отъ закона за насърчение на мѣстната
индустрия. Този въпросъ, както каза г. докладчикътъ, азъ
го повдигнахъ и въ комисията. Тамъ, както и тукъ, съмъ
дълженъ да кажа, че днесъ, когато създаваме новъ законъ
за насърчение на мѣстната индустрия за единъ периодъ отъ
15 години, ние трѣбва да бѣдемъ крайно внимателни и да
видимъ кои индустрии се нуждаятъ отъ покровителство и
кои сж закрепнати, за да ги отдѣлимъ, да не се ползватъ
закрепнатитъ индустрии отъ ония облаги, които предвижда
законътъ. Азъ мисля, че известна частъ отъ тѣзи индустрии,
които сж предвидени въ група IV, трѣбва да бѣдатъ пре-
махнати, защото сж окончателно закрепнати, и да оста-
натъ ония, които трѣбва да бѣдатъ насърдавани. Можемъ
ли да насърдаваме производството на спирта и бирата, мо-
жемъ ли да насърдаваме мелничарството, когато имаме подъ
ръцъ и надъ пѣтъ толкова много мелници въ страната? Мо-
жемъ ли да насърдаваме производството на захаръ, ко-
гато всички захарни фабрики иматъ концесии, монополизи-
рали сж това производство и торможатъ както производи-
телитъ на цвекло, така и консоматоритъ? Вие знаете какви
сж разправитъ на захарнитъ фабрики съ производителитъ
на цвекло, а отъ друга страна, какъ захарнитъ фабрики
произволно диктуватъ цената на захарта у насъ. Турете
ръка на сърдцето си и кажете: следва ли да бѣдатъ на-
сърдавани захарнитъ фабрики?

Сѣщо въ група трета имаме производство на тѣстени
произведения, какао и шоколадъ. Каза се, че митническитъ
тарифи — понеже не сме пълни господари на тѣхъ — може
да създадатъ известно положение, при което да се убиятъ
тия индустрии. Слава Богу, въ България има винаги Парла-
ментъ и, ако стане нужда, ще вземемъ мѣрки, за да имъ да-
демъ животъ. Разбира се, тия индустрии сж създадени за

по-голяма консомация на захарта, но не бива да се покровителствуват в едно време, когато тй се покровителствуват с високитй вносни мита.

Азъ слагамъ този въпросъ. Когато ще разглеждаме по-надолу другитй групи ще имамъ възможност да си кажа думата и за други индустрии, каквито сж мелничарството и лющене на зърна отъ мйстенъ произходъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Кажете кое искате да се изхвърли.

Д. Зографски (з. в): Азъ правя предложение всички отъзи индустрии, които по съзнанието на народното представителство сж окончателно закрйнали, както казахъ, напр. въ група IV — захаръ, тйстени произведения, какао и шоколадъ — да бждатъ заличени.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Къмъ съображенията, които изтъкна г. докладчикътъ азъ ще прибавя и следното. Ние трйбва да имаме амбицията да създадемъ тйзи индустрии като национални и отъ гледнище на народното здраве. Шоколадътъ и какаото не бива да бждатъ привилегия за нйкои само, а трйбва да станатъ общо достояние за всички, както е въ Швейцария и другаде. Нека тая силна питателна храна употребяватъ всички.

Д. Зографски (з. в): Народътъ не яде какао и шоколадъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това, което е насмъшна храна въ другитй културни страни, нека да бжде и въ България, а не да го сибтаме за луксъ (Възражения отъ земледйците) Да, ние да ядете шоколадъ, да го ядатъ и въ градоветъ и въ селата.

Г. Ради Василевъ каза, че сж създадени прохибитивни мита за тия артикули. Идете въ които искате софийска сладкарница и ще намйрите всички сортове швейцарски шоколадъ, който конкурира нашия. А какво ще бжде положението на нашата индустрия други день, когато това ще бжде единственият артикулъ, съ който трйбва да конкурираме Швейцария.

Вънъ отъ тия съображения има единъ голъмъ общественъ интересъ — той на народното здраве. Ние трйбва да помислимъ за него. Не бива да оставяме този артикулъ като луксъ, като привилегия за нйкои, а да направимъ да се употребява отъ широкитй народни маси, за които говорите постоянно и за здравео на които плачете постоянно. Тй че и този мотивъ не трйбва да се забрави.

Нйкой отъ земледйците: Народътъ не яде шоколадъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Шоколадътъ е една необходимата храна. Селянинътъ въ Швейцария, когато трйгне на работа, взема една пита шоколадъ. Нали и ние културата ще годинимъ, а не дивотиата и простотиата!

Н. Пйдаревъ (д. сг): Защищавате шоколада съ законъ, а цената му не спада.

Министъръ Ц. Бобошевски: Значително е спаднала. Идете на пазара и ще се убедите, че за 30 л. ще вземете половинъ килограмъ нашъ шоколадъ — това мога да ви засвидетелствувамъ — и то доброкачественъ, отличенъ, който почти конкурира швейцарския.

Председателствуващъ А. Христовъ: Понеже материята е доста сложна, предупреждавамъ господата, които ще правятъ предложениа, да ги правятъ, съгласно правилника, въ писмена форма. Азъ устно не мога да ги запомня.

Има думата народниятъ представител г. Момчо Дочевъ.

М. Дочевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съ въпроса, който се повдига отъ г. Пйдаревъ и отчасти отъ г. Зографски, комисията се занимава още въ началото, когато тя пристъпи къмъ преглеждане на този законопроектъ. Къмъ съображенията, които изтъкна г. докладчикътъ, азъ ще изтъкна още едно твърде важно съображение на комисията.

Комисията въобще се въздържае да изключва отъ насърчение досега насърчаванитй индустрии, заради туй, защото самиятъ законъ е единъ преходенъ законъ. Това едно и второ, комисията — пкъ не само комисията, но и

министерството — не разполагаше съ подробни изследвания, за да може да каже кои индустрии сж достатъчно закрйнали и не се нуждаятъ отъ по-нататъшно насърчаване и кои не сж закрйнали. Тогава председателятъ на комисията г. Мишайковъ раззи тази мисълъ подробно въ комисията и каза, че дори въ Германия нйма такива подробни изследвания на различнитй браншове въ индустрията, като прибави, че това, поради условията на нашия стопански животъ, е почти невъзможно у насъ. Заради туй ще бжде много рисковано, ако известни производства, насърчавани досега, ние ги изключимъ по едно усмотрение така само на комисията, като кажемъ: понеже известни предприятия или браншове отъ индустрията сж вече достатъчно закрйнали, тй не се нуждаятъ по-нататкъ отъ покровителствуване. Нйкои отидоха дотамъ, че изтъкнаха какво отдйлни даже предприятия сж достатъчно закрйнали, като напр. „Гранитоидъ“, което нймало нужда отъ специално покровителство. Ако комисията стъпйше на тая база, рискувахме да дойдемъ до положение да не можемъ да се ориентираме, защото нйма да имаме единъ обективенъ масштабъ, съ който да мйримъ.

Специално по група III, която става група IV, къмъ съображенията, които се изказаха, азъ ще подчертая това, което се каза малко набързо отъ г. докладчика — че чрезъ производствата, предвидени въ тази група, косвено се насърчава и земледйството.

Д. Зографски (з. в): Разпразй!

М. Дочевъ (д. сг): Да, да, защото тйзи индустрии взематъ като сурови материали преимуществено произведения на нашето земледйско производство. Така че, най-малко г. Зографски въ случая трйбваше да се противопостави на насърчаването именно на тйзи индустрии.

Д. Зографски (з. в): Действителността говори друго.

М. Дочевъ (д. сг): Тй че, въ допълнение на казаното отъ г. докладчика и отъ г. министра, азъ искахъ да ви изтъкна едно важно съображение на комисията, а именно: при редакцията на чл. 3 да се предпзваме да изключваме отъ насърчение индустрии, които досега сж били насърчавани, защото ни липсва обективенъ масштабъ, който да ни служи за мйрило кои индустрии да се изключатъ и кои не.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Къмъ група III, която става група IV, има постановено предложение отъ г. Зографски, да се заличатъ думитй: „производство на захаръ, тйстени произведения, какао и шоколадъ“.

Моля, които приематъ това предложение, съ което г. министърътъ не е съгласенъ, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ група III, която става група IV, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнзинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група IV става група V. (Чете)

„V. Мелничарство и лющене на зърна отъ мйстенъ произходъ“.

Г-да! Повдига се въпросъ трйбва ли мелничарството да се насърчава или не? Азъ не мислхъ, че тоя въпросъ ще се повдига тукъ, за да се разисква голъмиятъ въпросъ за положението на нашата мелничарска индустрия. Безспорно е, че тя, която въ голъмия си индустриаленъ видъ се стреми да работи почти изключително за износъ и има като изключителенъ обектъ преработването на най-главния земледйски продуктъ у насъ, житното зърно, не може по принципъ да бжде изключена и да се счита, че е една индустрия, която не би трйбвало да се насърчава. (Глъчка) Ако трйбва да приказвамъ само за себе си, нйма нужда, защото азъ като докладчикъ достатъчно съмъ убеденъ отъ фактитъ. Ако не искате да слушате, то е другъ въпросъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Пазете тишина, г-да.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Азъ искамъ само единъ въпросъ да ви задамъ: какво ще бжде положението на нашата мелничарска индустрия, ако тя не подпадне въ числото на насърчаванитй индустрии и бжде принудена

да плаща данък-сгради? По силата на правилника за приложението на закона за данъка върху сградите не се облага само постройката, а и цялата машинерия, т. е. 5% . . .

И. Бояджийски (д. сг): 8 и 8 връхнини — 16.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. Бояджийски, който е вещь въ тази материя, се обажда, че и връхнини ще се плащатъ върху данъка. Работи, не работи, печели, не печели — мелничарското предприятие ще трѣбва да плаща.

Д. Грънчаровъ (з. в): А обикновенитѣ жилищни сгради какъ плащатъ?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Когато дойдемъ тамъ, ще говоримъ. Азъ поставямъ въпроса дали действително отъ тази страна (Сочи земледѣлцитѣ) въпросътъ за българскитѣ мелници ще трѣбва така да се постави.

Г. г. народни представители! Съществуването на много мелници, кризата въ мелничарството, може да е резултатъ на една погрѣшна политика, но когато въ този моментъ, така или иначе, има криза, ако вдигнемъ и това покровителство, което се е давало досега на мелничарската индустрия, мисля, че ще направимъ една катастрофална грѣшка спрямо една наша индустрия, въ която е вложенъ националенъ капиталъ — слава Богу, тамъ за чуждъ капиталъ едва ли може да се говори — който е може-би къмъ милиардъ лева. Ако тѣзи мелници престанатъ да мелятъ брашно, тѣ не могатъ да послужатъ даже и за сгради за живѣне, а ще стърчатъ като пушиници изъ полетата и край рѣкитѣ.

Това е положението на мелничарската индустрия днесъ. Лющенето на зърна отъ мѣстенъ произходъ се предвижда като една добавка къмъ мелничарството — да могатъ да се увеличатъ браншовѣтъ, въ които мелничарството би могло да се развие. Тукъ влиза и оризолющенето, но при условие, че ще се люци мѣстенъ оризъ; по никой начинъ нѣма да се допуца въносъ на арпа безъ мито, която да се люци въ тия мелници за лючене на оризъ. Тукъ влиза и грисътъ и т. н.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни представители! Положението на мелничарската индустрия е действително така тежко, както се рисува, защото навремето е имало една погрѣшна политика: надпреварване кой да строи мелница, къде било и къде не било. И толкова много мелници сѫ построени, че въ случай може да се употреби народната приказка — и на пѣтъ и подъ пѣтъ. Тежко е положението действително на мелничаритѣ, защото тѣ, ако не получатъ облаги, ще пропаднатъ.

Но какво да правимъ, когато въ нашето увѣчение, въ нашата стрѣвъ и въ желанието ни често пѣти да изпреваримъ нѣкого, или пѣкъ чисто и просто, понеже завиждаме на нѣкого — имаме си такъвъ националенъ, може да се каже, недостатъкъ — всѣки е искалъ да строи мелница, за да конкурира другитѣ и по този начинъ сме стигнали до днешното положение. Онзи день ние гласувахме тукъ конвенцията съ Турция и отъ доклада, който по поводъ на това ни направи г. министърътъ на външнитѣ работи, ние видѣхме, че всички наши съседи, където бѣха естевенитѣ дебушета на нашитѣ зърнени храни и брашна, сѫ обложили последнитѣ съ най-тежки мита. Проблемътъ е твърде тежъкъ и се чудимъ какво да правимъ. Трѣбва на нова смѣтка да се ориентираме, да видимъ какви мѣрки можемъ да вземемъ по отношение на нашето зърнено производство, за да бѣде то преработено въ други земледѣлски артикули, които могатъ да намѣрятъ пазаръ. А сега каквото и да правимъ, каквото и покровителство да даваме, ние не сме въ положение да закрепимъ мелничарската индустрия, която пропада. Крайно време е вече да потърсимъ начинъ за преработване на зърненитѣ произведени чрезъ нашитѣ житински машини, чрезъ нашия добитѣкъ, въ млѣчни произведения, въ месо, яйца и пр. Това е една политика, която е усвоена отъ други напреднали страни, като Дания, Белгия, Холандия и пр., където хората отдавна сѫ схванали това положение.

Колкото се отнася до оризолющенето или лющенето на зърна, ще кажа, че и тамъ фабриктѣ сѫ повече, отколкото трѣбва. И тамъ имаме същата история, същото нещастие, същия трагизъмъ. Оризътъ отъ мѣстното ни производство не е достатъченъ дори за една фабрика, за да работи

тя 90 дена въ годината, а пѣкъ досега, слава Богу, сѫ създадени вече четири такива фабрики!

Ползувамъ се отъ случая да ви съобща, че когато въ комисията се разискваше този въпросъ, тамъ бѣше единъ отъ оризофабрикантитѣ, именно г. Юртовъ. Той каза, че фабриктѣ сѫ повече, отколкото трѣбва. Другъ е въпросътъ, ако имъ разрешимъ да внасятъ безъ мито оризъ отъ вънъ и тукъ да го лющятъ. Но това не можемъ да го допуснемъ. И щомъ като не можемъ да го допуснемъ, азъ правя предложение тази група изцѣло да бѣде заличена, като се помисли какво да се прави за тѣзи, които пропадатъ. Азъ мисля, че не бива да се дава насърчение на тѣзи индустрии, а трѣбва по законитѣ за данѣнитѣ да се направятъ нѣкои облекчения за пропадашитѣ индустрии.

Тукъ да бѣдатъ включени и тѣзи индустрии, за които става дума, като насърчавани, не съмъ съгласенъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): Когато се разискваше законопроектътъ по принципъ, азъ приказвахъ малко за мелницитѣ. За да се спаси нашата мелничарска индустрия, лѣкарството не е да я покровителствуваме съ този законъ. Азъ пакъ ще посоча мнението на г. проф. Данаиловъ, който бѣше, мисля, докладчикъ по оня законъ, който бѣше представенъ отъ г. Ляпчева.

Въ това, което г. Зографски казва, има нѣщо право, но той не може да го предаде точно така, както е. (Смѣхъ всрѣдъ земледѣлцитѣ) Азъ съмъ казвалъ хиляди пѣти, на всѣки селски митингъ, на всѣко събрание, че данѣктъ върху земята пази земята. Дружбашиятъ навѣсѣжде ни атакуватъ, че данѣктъ билъ причина за сиромашията на селянина. Не е така. Данѣктъ е, който пази земята отъ похитителството на капитала. Освободете земята отъ данѣктъ, вие ще я загубитѣ за 5—10 години.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Че какъ така!

С. Савовъ (д. сг): Колкото щете да давате привилегии по тоя законъ на мелничарската индустрия, нѣма да я спасите, докато не определите райони за мелницитѣ. Азъ бихъ искалъ г. докладчикътъ — но сигурно той нѣма тази статистика — да ми каже мелничарскитѣ индустриални заведения колко дни въ годината работятъ, какъ работятъ и за чия смѣтка работятъ. Мелницитѣ осемъ месеца почиватъ, чакатъ да дойде харманъ и тогава парвятъ юрушъ. Това го казвамъ, да го разберете. Възможно е едно индустриално предприятие осемъ месеца да не работи, да държи капитала си затворенъ и тогава да прави юрушъ, само защото нѣма контролъ. Такова е положението, особено следъ 1912 г., когато България се измѣсти отъ своето мѣсто; откогато чарковетѣ ѝ не сѫ на своето мѣсто; откогато държавата се бори съ собственитѣ си синове. Държавата нѣма възможностъ да тури око, контролъ върху това мелничарство, което нѣ е индустрия, а е разбойничество — разберете го това.

И. Първановъ (д. сг): Не е вѣрно.

С. Савовъ (д. сг): Никой у насъ не строи мелници, както трѣбва, когато е готовъ; изключение правятъ само Петъръ х. Петровъ и нѣкои други индустриалци, които иматъ и капитала си, иматъ и модерно мелничарство. Защото азъ не знамъ какво ще ми покровителствувате вие 10 мелници въ Поповска околия, където има още 96 други малки мелници, които, като дойде водата, заловѣватъ на индустриалнитѣ мелници — това да го разберете — защото по-евтино мелятъ. Покровителствуваната мелница не може да взема по-малко отъ 10% хакъ; покровителствуваната мелница не може да мели дребно брашно, г. полковникъ!

И. Първановъ (д. сг): Полковникъ нѣма тукъ. Протестирамъ срещу това, което говорите.

С. Савовъ (д. сг): Малката мелница не страда отъ нищо. Тя не страда отъ повреждане на ситата, не страда отъ повреждане на елеваторитѣ; тя може да стои шестъ месеца затворена, да я поправятъ следъ това и пакъ да мели. Разберете го това! Азъ мога да ви изброя селата въ Поповска околия, където има такива малки мелници. Въ с. Паламарца има 6 мелници, въ Ковачевецъ — 2, въ Водича — 1, въ Хайдаръ — 3, на 4 километра отъ Хайдаръ има друга и т. н. И когато си идватъ хора отъ Америка и носятъ до-

лари, пресрещат ги агенти на фабриките, обещаваат имъ добри условия за изплащане за една година, за шест месеца, за да имъ взематъ доларитъ, а после мелниците не работятъ, и тѣзи хора продаватъ и нивитъ, продаватъ и всичко. Спасете тѣзи хора отъ похитителството на капиталата, защото той имъ продава и нивитъ, продава имъ всичко. Покровителствайте тая индустрия, ако е нужно, по другъ начинъ. И азъ моля, г. професоре, (къмъ г. Данаиловъ) намърете какъ да го разбере добре — а индустриалното брашно, което се консумира въ София и въ голѣмитъ градове, днесъ се мели и днесъ се яде; тукъ не оставатъ студентъ хлѣбъ за утре. Селското брашно иска другъ начинъ на смилане — по-дребно. Дребно смлѣното брашно повече трае за домакинството. Това ще ви каже и най-простата селянка въ домакинството, кждето сте ходили на гости, когато тя ви е правила пита, защото отъ остро, търговско брашно не може да стане пита. Това нагледъ е много малко нѣщо, но въ сѣщностъ — тукъ има юристи и знайтъ — достатъчно е да туришъ въ бента на водната мелница едно буково листо, за да водятъ процесъ 10 години; достатъчно е да мръднешъ половинъ милиметъръ машината на днешната мелница, за да направишъ харманъ на селянина. Но него никой не го покровителства и никой не го защитава.

Престанете да покровителствувате мелничарската индустрия, съ изключение на онѣзи мелници, които произвеждатъ брашно за износъ вънъ отъ България; ако това е нужно; но не трѣбва да освобождавате отъ данѣкъ мелниците, които работятъ за вътрешна консомация, да имъ даваме привилегии за безплатенъ превозъ по желѣзниците и т. н.

Министъръ Ц. Бобошевски: Спасява се, спасява се.

С. Савовъ (д. сг): Никой не може да му помогне. Спрете настрѣчението на тая индустрия, защото съвсемъ друго се целѣше съ закона отъ 1909 г. Така ли е, г. професоре?

Г. Данаиловъ (д. сг): Така е.

С. Савовъ (д. сг): А сега мелницитъ сѣ се не одесеторили, ами сѣ се увеличили на стотъ треста. И който може, и който не може, и който разбира, и който не разбира, става мелничаръ. А това се отразява зле на нашия производител. Нашиятъ селянинъ меси единъ пжтъ на седмицата — това г. министърътъ да го разбере добре — а индустриалното брашно, което се консумира въ София и въ голѣмитъ градове, днесъ се мели и днесъ се яде; тукъ не оставатъ студентъ хлѣбъ за утре. Селското брашно иска другъ начинъ на смилане — по-дребно. Дребно смлѣното брашно повече трае за домакинството. Това ще ви каже и най-простата селянка въ домакинството, кждето сте ходили на гости, когато тя ви е правила пита, защото отъ остро, търговско брашно не може да стане пита. Това нагледъ е много малко нѣщо, но въ сѣщностъ — тукъ има юристи и знайтъ — достатъчно е да туришъ въ бента на водната мелница едно буково листо, за да водятъ процесъ 10 години; достатъчно е да мръднешъ половинъ милиметъръ машината на днешната мелница, за да направишъ харманъ на селянина. Но него никой не го покровителства и никой не го защитава.

Престанете да покровителствувате мелничарската индустрия, съ изключение на онѣзи мелници, които произвеждатъ брашно за износъ вънъ отъ България; ако това е нужно; но не трѣбва да освобождавате отъ данѣкъ мелниците, които работятъ за вътрешна консомация, да имъ даваме привилегии за безплатенъ превозъ по желѣзниците и т. н.

Обаждагъ се: Общо се дава това. Нѣмашъ понятие.

С. Савовъ (д. сг): Само се ощетява съкровището съ разтакаването на вагонитъ.

За лющенето на ориза нѣмамъ нищо противъ да се даде покровителство, защото въ България имаме само единъ пунктъ — Пловдивско — кждето се произвежда и лющи оризъ, тѣй нареченитъ динки.

Тѣй щото азъ правя предложение — и моля г. председателя да го запомни — щото всички мелници, съ изключение на онѣзи, които произвеждатъ брашно за износъ, да се изхвърлятъ отъ покровителството и облагитъ за закона.

Председателствуващъ А. Христовъ: Азъ предупредихъ, всички предложения да се правятъ въ писмена форма.

С. Савовъ (д. сг): Добре, ще го напиша, г. председателю!

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Петровъ.

И. Петровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не мислѣхъ да вземамъ думата при дебатирването на второ четене на законопроектъ за настрѣчение на мѣстната индустрия. Въ комисията се положиха всички грижи, положи се много трудъ, и считамъ, че всички онѣзи г. г. народни представители, които имаха да изкажатъ нѣкои съображения отъ юридически или главно отъ практически характеръ, трѣбваше да отидатъ въ комисията и да сторятъ това тамъ, а не тукъ при второто четене да повдигатъ повече

принципиални и теоритически въпроси, и изобщо да си губимъ времето.

Ако вземамъ думата сега, то е за да отправя единъ апелъ къмъ народното представителство. Недейте сега, г-да, по всѣки единъ пунктъ да вземемъ да теоритизираме и да правимъ предложения, които сѣ обсъждани въ комисията и сѣ пропаднали тамъ. Не само това, ами азъ чухъ тукъ да се правятъ сжждения — както направи колегата Савовъ, които отиватъ дотамъ, че една индустрия, на която е направена заслужената честъ да бѣде протектирана, да бѣде помената въ закона, каквато е брашнената индустрия, се таксува като разбойническа. Азъ считамъ, че не може да се отправятъ тукъ по-смѣли и по-дрѣзки думи отъ тия. Азъ си обяснявамъ този говоръ на г. Савова съ импулзивната му натура, но се чуда какъ не настрѣхнаха господата отъ Земледѣлския сѣюзъ, които знайтъ, че въ тѣхно време тази индустрия се протектирала, като се улесняваше вносътъ на машини, които сѣ нужди за нея. Това се правѣше отъ съзнанието, че тази индустрия служи на нашето народно стопанство и главно на нашето земледѣлие, защото тя дава единъ продуктъ по-фини, които по-добре се пласиратъ и които получаватъ по-добра цена въ чужбина. Върху това има ли нужда да приказваме?

Но въпросътъ сега е, че мелницитъ сѣ станали много. Ако сѣ станали много, отъ тѣхъ ще останатъ способни толкова, колкото сѣ нужди за нашето народно стопанство. Въ миналото извърши се грѣшка отъ онѣзи, които уграбляваха тогава, че допуснаха безразборно да се внасятъ машини. Съ това наистина се ангажираха много суми, пропаднаха много стопанства и се настрѣчиха много апетити, но, като оставимъ това настрана, ние не можемъ да не погледнемъ на въпроса въ неговата сѣщностъ и да го обсъдимъ съ огледъ на неговото значение за нашето стопанство.

Азъ ще кажа и друго нѣщо. Не само че нашето стопанство има голѣма полза отъ мелничарската индустрия и, следователно, ние трѣбва да я протектираме, но тя допринася много за нашата консомация, защото, докато по-рано караджейкитъ вземаха по 10—12%, днесъ мелницитъ взематъ само, по 3—4%. (Възражения отъ земледѣлицитъ) Моля, г-да, недейте бърза. Ако дойдемъ да споримъ по този въпросъ, азъ ще ви дамъ цифри и ще ви посоча, какво се плаща въ нашитъ околии. — Следователно, и тази конкуренция между мелницитъ помага щото уемѣтъ, който плаща нашиятъ селянинъ, нашиятъ земледѣлецъ, да спадне, така че и отъ тази гледна точка тѣ не сѣ подложилъ нашия земледѣлецъ на нѣкаква експлоатация.

Азъ загършвамъ съ това пожелание: недейте да приказваме днесъ приказки повече, отколкото е нужно. Мелничарската индустрия заслужава всичката подкрепа. А това, което се явява като въ повече, то ще отпадне; обаче онова, което се остане да живѣе, ще служи на нашето стопанство и то трѣбва да живѣе.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Първанъ Първановъ.

П. Първановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Не бихъ вземалъ думата, ако моятъ добъръ приятелъ г. Стоименъ Савовъ не бѣше изпусналъ отъ устата си една дума, че мелничаритъ били разбойници.

С. Савовъ (д. сг): Азъ не го казахъ така.

Г. Данаиловъ (д. сг): Той искаше друго да каже.

П. Първановъ (д. сг): Моля Ви се, той нѣма нужда отъ адвокатъ; той самъ е адвокатъ. (Смѣхъ) Азъ чухъ това отъ неговитъ уста. Но тукъ има една малка демагогия отъ страна на г. Стоименъ Савовъ: понеже неговата мелница не може да се ползува отъ привилегии, то — чакай да направимъ да не се ползуватъ и другитъ! (Смѣхъ) У България има най-напредъ зависъ; ако единъ има 5 л. повече, то другиятъ ще му завиди. Докато моята мелница бѣше като неговата, ние бѣхме приятели, но азъ направихъ моята мелница модерна, последна дума на изкуството по мелничарството, и неговото око вече започна да гледа друго-яче. (Смѣхъ)

Какъ може, г-да, да се говори така, когато днесъ мелничаритъ единъ по единъ пропадатъ и когато такава голѣма конкуренция има помежду тѣхъ — както и самъ той призна — че тѣ посрѣщатъ лихваритъ съ кутия папириси, за да ги прилѣватъ да дойдатъ при тѣхъ. Такава е кон-

куренията. Какъ може тогава да се иска подобно нѣщо, да се дадатъ привилегии само на мелницитѣ, които правятъ износъ? Е добре, азъ работи съ кооперациитѣ, това износъ ли е?

С. Савовъ (д. сг): Външенъ износъ.

П. Първановъ (д. сг): Азъ работя съ Свогенската кооперация, работа съ кооперация „Струма“ въ Кюстендилъ и съ нѣколко други кооперации; мелницата ми е модерна, но вие казвате: щомъ работи за вътрешната консомация, тя нѣма да има привилегии. Отде нахъде? Или да има, или да нѣма!

С. Савовъ (д. сг): Вие сте воененъ и знаете съ привилегии какво се докарва. Преди 100—120 години въ Франция направиха революция. Сега ние ще създаваме привилегии!

П. Първановъ (д. сг): Давате единъ милионъ лева за едно здание. Спира мелницата не може да работи. Подъ наемъ не можете да дадете зданието. Гълъби ли ще вдигате въ него, кокошарникъ ли ще го направите? Отгоре да плащатъ и данък-сгради! Това не е ли разсипия?

С. Савовъ (д. сг): Ще плащатъ.

П. Първановъ (д. сг): То е здание, което не можешъ да дадешъ подъ наемъ, което не можешъ да използвашъ за друго. Криза настана и не може да работи. На затворенъ дюкянъ кирия да плащашъ! (Смѣхъ)

Ето защо, г-да, недейте гледа така на мелничаритѣ. Азъ отъ икиндия съмъ дюкянъ отворилъ. Досега служихъ въ армията и станахъ мелничаръ. Отъ старитѣ мелничари никой не стана да ни защити и се падна мене редъ да стана. Много умѣстно е мелничарската индустрия да се покровителствува отъ закона.

С. Савовъ (д. сг): Да се изедатъ една друга.

П. Първановъ (д. сг): Твоята нѣма да изедемъ. Отъ данък-сгради и данък-занятие да се освободи за 4 години — каква е тая привилегия? Вие друго трѣбваше да пледирате, вие трѣбваше да обърнете вниманието на почитаемото правителство да вземе мѣрки да не се отварятъ безразборно мелници.

С. Савовъ (д. сг): Това казахъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Оставете тия диалози.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, г-да.

П. Първановъ (д. сг): Щомъ единъ направи маслостойна или предачница, всички правятъ. Тамъ, ако може, да се въведе единъ редъ. Но то е вече късно, изпуснатъ е моментътъ за тия работи.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ моля да се приеме това, което е решила комисията, и искамъ моятъ старъ приятелъ Стоименъ Савовъ да се извини, защото нѣма мелничари разбойници.

Председателстващъ А. Христовъ: Приключваме дебатитѣ по група IV, която става група V.

Постѣпили сѣ следнитѣ предложения.

Има едно предложение отъ г. Зографски, което изключва цѣлата група IV, сега група V. Той казва да се махне изцѣло тази група и предложението ще бѣде гласувано следъ онова на комисията. Така е правилното.

Има и едно предложение отъ г. Стоименъ Савовъ.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г-да! Азъ трѣбва да анимирамъ какъ ще се прилага законътъ. Така, както е дадена редакцията на г. Савовъ, тя не може да се приеме по своята неточност, защото коя мелница ще работи за износъ и коя не, не може нито по машинитѣ, нито по друго да се опредѣли.

Председателстващъ А. Христовъ: Предложението на г. Стоименъ Савовъ е следното: „Мелничарството се изключва; изключение се прави за мелници, които приготвяватъ брашно за износъ външенъ“.

Моля, които приематъ това предложение на г. Савовъ, съ което г. докладчикътъ на комисията и г. министърътъ не сѣ съгласни, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля, които приематъ група IV, която става група V, както се докладва отъ г. докладчика . . .

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. Зографски предлага цѣлата тази група да се махне. Не сте гласували това предложение.

Председателстващъ А. Христовъ: Когато има едно предложение, което изключва цѣлата тази група, въ такъвъ случай се гласува най-напредъ предложението на комисията и после другото. Това не е предложение за измѣненето на група IV, а е за премахването ѝ.

Моля, които приематъ група IV, която става група V, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ земледѣлцитѣ: Меншество е.

Министъръ Ц. Бобошевски: Очевидно болшинство е.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Очевидно болшинство е.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще повтора гласуването. Които приематъ група IV, която става група V, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група V, която става група VI: (Чете)

„VI. Производството на спиртъ и бира“;

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Зографски прави предложение: производство на спиртъ и бира да се заличи по сѣщитѣ съображения, както и за другитѣ по-раншни негови предложения.

Моля, които приематъ направеното предложение отъ г. Зографски, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ мнението на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група VI, която става група VII: (Чете)

„VII. Преработка на грозде въ вино обикновено, шумяще, медицинско, ликьорно, безалкохолно; производство на концентрирана мѣстъ“.

Мисля, че тази група не се нуждае отъ нѣкаква мотивировка.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ група VI, която става група VII, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група VII, която става група VIII: (Чете)

„VIII. Добиване на химически произведения чрезъ химическа преработка на изходния материалъ“.

Г. г. народни представители! Както виждате отъ прочитането на чл. 3, има много групи индустрии, които по своето естество сѣ химически индустрии. Ние предвидѣхме една специална група химически индустрии, като характерната страна на тия индустриални предприятия е тая, че при преработката на материала въ тѣхъ ще трѣбва непременно да се извършва единъ химически процесъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ група VII, която става група VIII, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Въ тази група влизатъ и фармако-химическитѣ препарати. Винената киселина сѣщо влиза тукъ.

Група VIII, която става група IX: (Чете)

„IX. Добиване и преработване на животински и растителни масла, произведени въ страната; преработване на животински и растителни отпадѣци, добити въ страната; производство на сапунъ и свѣщи; добиване и преработване на смоли“.

Председателстващ А. Христов: Моля, които приемат група VIII, която става група IX, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Група IX, която става група X, се прие заедно с направеното предложение от г. Гайдаджиева, тъй че приемане към група X, която става група XI.

Докладчик С. Мошанов (д. сг): (Чете)

„XI. Добиване на изкуствени торове“.

Председателстващ А. Христов: Които приемат група X, която става група XI, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик С. Мошанов (д. сг): Група XI, която става група XII: (Чете)

„XII. Добиване на органически и неорганически бои“.

Председателстващ А. Христов: Моля, които приемат група XI, която става група XII, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик С. Мошанов (д. сг): Група XII, която става група XIII: (Чете)

„XIII. Добиване на взривни вещества“.

Председателстващ А. Христов: Моля, които приемат група XII, която става група XIII, да вдигнат ръка. Мнозинството, Събранието приема.

Докладчик С. Мошанов (д. сг): Група XIII, която става група XIV: (Чете)

„XIV. Химическо преработване на дърво: суха дестилация, дървесино тѣсто и целулоза; производство на картон и на хартия“.

Председателстващ А. Христов: Моля, които приемат група XIII, която става група XIV, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик С. Мошанов (д. сг): Група XIV, която става група XV: (Чете)

„XV. Механично преработване на дърво от мѣстенъ произходъ; производство на мебели“.

Председателстващ А. Христов: Има думата народниятъ представител г. Цено Табаковъ.

Ц. Табаковъ (зан): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че всички ще разберете защо вземамъ думата. Съ този законопроектъ, който сега се прокарва, се цели главно да се защити индустрията отъ една страна и отъ друга страна да се запазятъ интереситъ на широката дребно-стопанска маса, особено на занаятчийтѣ. Ако вие изтрѣгнете производството отъ ръцетѣ на занаятчийтѣ и го дадете въ ръцетѣ на нѣколко души индустриалци, съ това ще оставите безъ хлѣбъ и на улицата маса занаятчии, които иначе не сж по-малко полезни отъ най-големии индустриалци. Затова азъ смѣтамъ, че въ група XIV „Механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ; производство на мебели“, последниятъ думи „производство на мебели“ трѣбва да се заличатъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да.

Ц. Табаковъ (зан): Смѣтамъ, че ще намѣря подкрепа у всички г. г. народни представители, които познаватъ еснафа, защото има голѣма маса еснафи, които добиватъ своята прехрана и поминѣкъ чрезъ тоя занаятъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Съгласенъ съмъ.

Председателстващ А. Христов: Ще поставя въпроса на гласуване. Моля ония г. г. народни представители, които приематъ направеното предложение отъ г. Цено Табаковъ, а именно въ група XIV да се изхвърлятъ думитѣ „производство на мебели“, съ което предложението е съгласенъ и г. министърътъ, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Има да дамъ нѣкои обяснения. Изразътъ „механическо пре-

работване на дърво отъ мѣстенъ произходъ“ е много широкъ и обгръща по-специални индустрии, каквато е горската. Но ние съ този специаленъ законъ не целимъ именно тѣзи специални индустрии, които могатъ да бждатъ предметъ на поощрение по специалния законъ за горитѣ въ ресора на Министерството на земледѣлнето. Тоя въпросъ е чисто формаленъ. Азъ не искамъ да правя *parti pris*, но искамъ да се изясни, защото вие имъ давате малко повече, отколкото тѣ сами искаха. Така както е поставено въ законопроекта, ще бждатъ обхванати всички дѣлорѣзници, бичкиджийници, работилници, които приготвяватъ калѣпи за обуца и др., защото това е все механическо преработване на дърво. До колкото зная, въ комисията сж постѣпили искания отъ страна на тѣзи горски индустрии, подкрепени и отъ Индустриалния съюзъ, да имъ се дадатъ едни парцелни привилегии, не всички онѣзи привилегии, които се даватъ на другитѣ индустрии. Тѣ искаха само едно намаление въ превода по желѣзницитѣ; искаха да бждатъ предпочитани при държавни търгове, и на трето мѣсто искаха да имъ се даватъ повече горски етати, за да иматъ достатъченъ материалъ, защото тази горска индустрия — дѣлорѣзната — страда най-много отъ недостатъченъ суровъ материалъ. Съ това се изчерпаха тѣхнитѣ искания. А като ги признаемъ за индустрия въ строгия смисълъ на думата, т. е. както и другитѣ индустрии, тѣ ще получаватъ и други облаги. И азъ мисля, че отъ формална страна, по отношение на облагитѣ, не е правилно да ги поставяме тукъ. По-евтинъ превозъ по желѣзницитѣ може да имъ се признае, ако даже не имъ е вече признатъ. Споредъ членоветѣ на финансовата комисия, които участваха при разглеждането на законопроекта, миналага година имъ е дадена такава една привилегия. Въпросътъ за етатитѣ въ никой случай не може да бжде предметъ на единъ законъ за насърчение мѣстната индустрия. Този въпросъ ще се разреши отъ Министерството на земледѣлнето. По въпроса да се предпочитатъ при търгове ще кажа, че съвсемъ не му е мѣсто да се разрешава този въпросъ тукъ съ тоя законопроектъ, а това ще трѣбва да стане съ закона за бюджета, отчетността и предприятията, или съ нѣкое друго разпореждане на Финансовото министерство. Но само за тази тѣхна привилегия да ги вмѣкнемъ въ реда на индустриитѣ и оттамъ автоматически да се ползватъ и отъ другитѣ облаги, които тѣ самички не сж желали, азъ мисля, че е много. Ако смѣтате, че отъ формална гледна точка законопроектътъ нѣма да пострада, тогава нека поставимъ и тѣзи тѣхни искания въ закона. Но, ако тѣ сж въплотени действително въ другъ законъ по Министерството на финанситѣ, какъвъ смисълъ има и тукъ да подчертаваме това? Въ всѣки случай, това нѣма да бжде голѣма беда, но мисля, че ще бжде една малка аномалия. Отъ това азъ не правя въпросъ. Но казвамъ, че народното представителство трѣбва да се ограничи и да имъ даде ония привилегии, които тѣ самички искатъ. Азъ имамъ пълномощията на индустрия. „Ела“, ако се не лъжа, и други индустрии, които претендиратъ само за това. Въ моя проектъ тази индустрия не е покровителствувана, както е поставена сега отъ комисията, защото тя е специфична индустрия, горска, както има агрикултурна индустрия. Сегашниятъ законопроектъ има предъ видъ съвсемъ други индустрии. Затуй, да се поставятъ въ този законъ такива частични привилегии, които трѣбва да иматъ мѣстото си въ други закони, мисля, че отъ формална гледна точка ще бжде неправилно.

Съгласенъ съмъ — и това мина — да се изключатъ мебелнитѣ работилници, защото ще нанесемъ едно поражение на занаятчийството у насъ.

Тѣзи обяснения бѣхъ длженъ да дамъ на народното представителство.

Ако смѣтате, че може да се прибавятъ въ този законъ онѣзи облаги, които тѣ сами искатъ, като се изключатъ отъ другитѣ облаги, за които тѣ сами не претендиратъ, нѣмамъ нищо противъ.

Председателстващ А. Христов: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдига г. министърътъ на търговията, бѣ предметъ на обширни разисквания въ комисията. Тамъ специално по искането на Съюза на индустриалцитѣ комисията се съгласи да се поставятъ тѣзи индустрии, дѣлорѣзницитѣ, въ една забележка къмъ чл. 7, съ ония минимални привилегии, които тѣ искатъ. Обаче г. министърътъ не се съгласяваше, като смѣташе, че това не било индустрия, че това било горска индустрия и т. н. — работи, които сж съвсемъ несъстоятелни, понеже всичкитѣ ин-

дустрии, които са предвидени в глава X на закона за насърчение на земледелското производство, ние ги пренесохме в този закон за насърчение на местната индустрия. Защото едно е производство, друго е индустрия. По тези разбирания впоследствие сам г. министърът се съгласи да поставим тези индустрии, дъскоръжниците, в чл. 3 като насърчавани индустрии.

Нямам нищо против да намалим привилегиите за тези индустрии, като премахнем ония привилегии, за които и те самите не претендират, но да смисляме, че те са специфични индустрии, които нямали място в този закон за насърчение на местната индустрия, с това не съм съгласен.

Министър Ц. Бобошевски: Но трябва съ забележка да стане туй.

Д. Зографски (з. в): Те са раг excellence индустрии, които ще трябва да бъдат насърчавани. В комисията ние си казахме съображенията за това, длъжни сме да ги кажем и тук.

Отъ проучванията ни в страната, знае се, че ежегодно в България се внасят за 200 милиона лева дървени материали. България минава за горска страна. Защо да не насърдим създаването на индустрии, които да преработват дървени материали, когато се знае, че повече от 80 хиляди кубика ежегодно гният в нашите гори?

Министър Ц. Бобошевски: Аз и в комисията казах, че никога не съм бил против това.

Д. Зографски (з. в): Моля Ви се, г. министре. — Ние трябва да дадем възможност да се създадат и други индустрии...

Министър Ц. Бобошевски: За формата е въпросът.

Д. Зографски (з. в): ... на тази база, която предвижда чл. 3 отъ закона за насърчение на местната индустрия, както и на базата, която предвижда чл. 4, с оня ценз, който трябва да имат индустриите, за да могат да се създадат и други индустриални предприятия и съществуващите горски кооперации да се преорганизират на тази именно база: да могат да дадат необходимия дървен и строителен материал за страната, та да не става нужда да внасяме такъв отъ вън.

Това бѣха съображенията на комисията.

И ето защо аз съм съгласен да се направи нужната корекция или да се прибави забележка на съответното място, в чл. 7, като се каже, че индустриите, предвидени в група XIV, която става група XV, на чл. 3 отъ законопроекта се ползват отъ привилегиите в буква а, б и г. н. на чл. 7, както иска Индустриалният съюз. Неговите искания са минимални и могат да се удовлетворят.

Министър Ц. Бобошевски: Съгласен съм, и да се свърши работата.

Самите индустриалци не искат повече отъ това.

Председателстващ А. Христов: Има думата народният представител г. Иван Хрелопанов.

И. Хрелопанов (д. сг): Ако вземам думата, вземам я не заради туй да кажа, че съм съгласен с това, което иска Индустриалният съюз, а за да подкрепя становището на комисията.

Между г. министра на търговията и комисията има разлика по този въпрос. Това е ясно. Не по отношение на формата, а по отношение на съществуването има разлика. Тази разлика се състои в туй, че Вие, г. министре, искате съ една забележка къмъ съответния членъ на закона да се дадатъ облагите, изброени отъ Васъ — една, две, три — за които спомена и г. Зографски. Но комисията, когато постави в група XIV, сега XV, механично преработване на дърво отъ местенъ произходъ — постави нашата горска индустрия в реда на всички индустрии, които се насърчават по законопроекта, който сега разглеждаме. Явна е разликата между комисията и г. министра. И затуй смисляме, че мотивите, които комисията имаше, за да възприеме това становище, са много основателни. Те са основателни заради туй, защото никоя друга индустрия, освенъ горската, не се намира в такова неопредѣлено състояние, както тя, за които преди малко се каза. Изникнаха много предприятия за горска индустрия и голяма част отъ тях се разнебитват. Днесъ в нашите горски местности ще намерите много двигатели, които стоятъ, безъ да се движатъ, много инсталации, които стоятъ, безъ да работятъ каквото и да било. И това е само заради туй, защото нашата горска индустрия действително е изключена отъ реда на насърчаваните ин-

дустрии и не се ползва съ облагите, които те иматъ. Днесъ този въпросъ придобива особено значение въ връзка съ искането на Дирекцията за настаняване на бѣжанците, да се увеличи презъ този сезонъ производството на дървенъ строителенъ материалъ съ 100.000 куб. м. поради усиления строежъ на бѣжански къщи. И когато Министерството на земледелието и Дирекцията за настаняване на бѣжанците не могатъ да намерятъ единъ положителенъ изходъ, чрезъ който да се гарантира, че презъ 1928 г. на пазара ще бъдатъ хвърлени 100.000 куб. м. дървенъ строителенъ материалъ повече, отколкото обикновено се хвърля, въпросътъ за нашата горска индустрия при разглеждането на законопроекта за насърчение на местната индустрия става още по-актуеленъ. Той става по-актуеленъ заради туй, защото, както и самият г. министър каза, тази индустрия страда отъ липса на сурови материали. Никоя друга индустрия не е поставена въ такава неизвестностъ за нейните сурови материали, както горската индустрия. Всичко зависи отъ това, дали ще има търгове за отдаване държавни или общински гори на експлоатация, дали ще бъдатъ раздадени на местното население чрезъ тъй наречените разрешителни купони по 5—6 кубика, които да бъдатъ дадени на разни предприемачи, за да ги употребяватъ въ своите предприятия. Въобще не може едно предприятие, било частно, било на кооперативно сдружение или акционерно дружество, да разчита съ положителностъ за следващата стопанска година какъв суровъ материалъ ще има, за да може да изреди тъй своята инсталация, че да даде действително добри резултати.

И заради туй не мога да усвоя възгледа на г. министра на търговията, че този въпросъ трябва да бъде решенъ изключително отъ Министерството на земледелието и държавните имоти. Той не може да бъде решенъ само съ раздаването, отпускането на годишни етати, защото, когато ще бъдатъ дадени тия етати, все пакъ производството и обработването имъ ще бъде въ зависимостъ отъ инсталациите, които тези предприятия ще иматъ, за да могатъ да преработватъ тези етати, тези дървесни маси. И затуй законопроекътъ, който сега разглеждаме, има за задачи да насърчи създаването на предприятия, създаването на инсталации, които да работятъ, да се развиватъ и да даватъ резултати. А какъ вие можете да имате надежда, че едно предприятие наистина ще се развие, когато построенето на инсталации за преработването на материалите не се насърчава?

Затуй, г. г. народни представители, по начало аз съм съ убеждението, че много намѣсто комисията по Министерството на търговията е възприела да класира горската индустрия като такава, която трябва да бъде обектъ на закона за насърчаване на местната индустрия.

Въ какво отношение по-нататък, г. г. народни представители, вие давате облагите по закона? Както постановява чл. 4 отъ законопроекта, всички предприятия, които отговарятъ на условията по чл. 4, получаватъ облаги. Освенъ това, по чл. 4 получаватъ облаги и кооперативни сдружения — азъ трябва да подчертая особено този фактъ „кооперативни сдружения“ — които иматъ за целъ, чрезъ обединяване усилията на хората, които работятъ въ горите, да създадатъ едно индустриално предприятие и чрезъ задружния трудъ, чрезъ кооператизма да създадатъ нещо като индустрия.

Азъ не виждамъ никаква опасностъ за народното стопанство въ това, че на частните предприятия, които са изброени в чл. 4, ще се даватъ облаги. Колкото се касае пъкъ до кооперативните сдружения, азъ намирамъ, че становището на комисията е много правилно. Защото, трябва да кажа предъ васъ, г. г. народни представители, че въ страната съществуватъ 55—60 горски кооперации, кооперации, които безъ шумъ, много скромно работятъ и работятъ само колкото да могатъ да изкарватъ прехраната на хората, които са организирани въ тия кооперативни сдружения. Азъ съмъ намѣсенъ малко въ Горския съюзъ, работя въ него и зная съ каква скромностъ и съ колко ограничени средства тия жители на нашите планински краища се задоволяватъ, за да могатъ горе-долу да изкарватъ своята прехрана. Но въ същото време азъ виждамъ и голѣмита борба, които трябва да водятъ горските кооперации за да могатъ да запазятъ своето съществуване. И отъ изучаванията, които съмъ направилъ, азъ имамъ убеждението, че, ако искаме да запазимъ горите, ако искаме да намалимъ поне контрабандата въ горите, ако искаме да имаме и залѣсяване въ нашите гори, ние трябва да организираме планинското население и да го накараме съ меракъ да работи въ горите чрезъ своите кооперативни сдружения. Само тогава горското население, което трябва да пази горите, ще ги пази. Днесъ това население наистина ги пази

отъ пожари, но то ще трѣбва и да залесява нашитѣ хубави гори, които, може би, съ нашитѣ лоши системи на експлоатация, ние унищожаваме и съ това нанасяме извънредно голѣми пакости на нашата страна. Чрезъ този законъ за насърчение мѣстната индустрия, който дава въ голѣмъ мащабъ облаги на предприятия, организирани отъ частни лица, който дава голѣми облаги на горскитѣ кооперативни сдружения, признати по закона, утвърдени отъ Министерството на земледѣлието, утвърдени отъ окръжния съдъ, утвърдени отъ Земледѣлската банка, които работятъ само за да могатъ себе си нѣкакси да препитаватъ, безъ да преследватъ печалби, безъ да трупатъ печалби — вие много добре знаете фондоветѣ, които иматъ нашитѣ кооперативни сдружения, когато тѣзи добри стопански инициативи, макаръ и дребни, макаръ и скромни, ние ги насърчимъ, ще взѣмемъ една силна вѣра въ нашето планинско население, че българската държава поощрява труда на тѣзи, които работятъ въ нашитѣ планини, че българската държава ценитѣ тѣхнитѣ усилия, че българската държава, чрезъ своето законодателство, дава всичката възможностъ на частнитѣ добре организирани горски предприятия и на горскитѣ кооперации да се развиятъ въ една мощна стопанска единица. Само тъй ние ще можемъ добре да експлоатираме и да използваме нашитѣ горски стопанства, само тъй ние ще можемъ вече и другото да направимъ — да искаме отъ горското население, при нужда, да пази горитѣ, да искаме, когато то масово работи въ горитѣ, самото то да бѣде контролоръ и на органитѣ на държавната властъ и на себе си, за да се бори противъ контрабандата въ нашитѣ гори. Само по тоя начинъ ние ще можемъ да създадемъ въ бѣдеще грамадни залесявания на горитѣ, което безъ масовото съдействие на населението, не може да бѣде извършено.

Ето защо, азъ много моля г. министра на търговията да се съгласи да остане тоя текстъ на група XIV, която става XV, както е предложенъ отъ комисията. Съ това, действително, ще можемъ да издигнемъ нашата горска индустрия на онай висота, на каквато сж издигнати други индустрии и ще дадемъ доказателство на нашето горско население, че то не е изоставено отъ прижитѣ на българското Народно събрание.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Петровъ.

Г. Петровъ (нац. л.): Азъ имамъ да направя само едно запитване къмъ г. докладчика. То е: дали подъ тая редакция, която е възприела комисията въ група XV на чл. 3 — механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ; производство на мебели — се разбира и амбалажътъ? Нека се обясни, за да се знае това.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ нѣма да дамъ нито единъ аргументъ повече отъ тия, които г. Хрелопановъ и г. Зографски дадоха въ полза на група XV — механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ.

Искамъ, обаче, да направя, нѣколко бележки съ огледъ бѣдешето приложение на законопроекта. Първо, отъ какви облаги ще се ползватъ тия индустрии? То е единъ въпросъ постепень; ние ще го разрешимъ при чл. 7, въ който се изброяватъ облагитѣ, съ които се ползватъ индустриитѣ, насърчавани по настоящия законопроектъ. Ако нѣкой ще прави предложения да се ограничатъ облагитѣ за известни индустрии, или специално за горската индустрия, това трѣбва да се направи при чл. 7. Това е първата бележка, която имамъ да направя.

Второ, по отношение тълкуването на група XV, следъ като отъ махизаа думитѣ „производство на мебели“ италианската лобби специална редакция: „механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ“. Г-да! По тоя пунктъ ще се ползватъ отъ облаги само тия индустрии, които преработватъ дърво като трупи, като целеници, но не и ония индустриални предприятия, които биха купували дъски отъ нашитѣ дѣсгорѣзници и отъ тѣхъ правятъ съидъчета и т. н. Първоначалниятъ материалъ трѣбва да бѣде дървото на трупа, както е излѣзло отъ гората. Безспорно е, че когато ще насърчаваме индустрията, която използва трупитѣ за правене обикновени дъски, ще насърчаваме и онай индустрия, която, като произвежда дъски отъ трупа, ще произведѣ фабриката и ще прави, напр., амбалажи.

Г. Петровъ (нац. л.): Влиза ли амбалажътъ?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Амбалажътъ влиза, когато индустрията използва трупи отъ мѣстенъ произходъ. Ако се внесатъ трупи отъ вънъ, не ще се ползватъ съ покровителство и ще трѣбва да плаща мито на трупитѣ, които внася.

Г. Петровъ (нац. л.): Нѣматъ смѣтка да правятъ отъ дъски амбалажъ. Това е много важно, защото въ Северна България ромѣнитѣ ни конкуриратъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Даваме насърчение за амбалажа, равенъ съ дървенъ материалъ отъ мѣстенъ произходъ, когато изходниятъ материалъ е „трупи“. Амбалажътъ отъ ромѣнски дъски нѣма да се насърчава. Изрично е казано „отъ мѣстенъ произходъ“.

Г. Петровъ (нац. л.): Отъ мѣстенъ произходъ и когато се преработватъ трупи отъ заведението, което ще прави амбалажъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Мишайковъ.

Д. Мишайковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Принуденъ съмъ да дамъ обяснения само съ нѣколко думи по повдигнатия въпросъ.

Едно отъ принципиалнитѣ решения на комисията бѣше да не се разширяватъ случантѣ, въ които ще се даватъ облаги по закона за насърчение на мѣстната индустрия. Отъ този принципъ се направиха само нѣколко изключения по особени съображения. Едно отъ изключенията се отнася за дървената индустрия. Главниятъ мотивъ за това изключение бѣше, че трѣбва да се насърди дървената индустрия, главно модернитѣ дѣсгорѣзници, за да се улесни запазването на горитѣ. Интересътъ е толкова голѣмъ и затова въ комисията се постигна единодушие да се впише въ група XV и тая индустрия. Обаче, следъ това логически трѣбваше да се отиде по-нататъкъ, понеже има и други видове механическо обработване на дървото, трѣбваше да се впишатъ и тѣ, защото не можемъ, когато даваме облаги на една, да изключваме други. По този начинъ доходиме до положението да поставимъ изцѣло тая група индустрии.

По въпроса за облагитѣ. Вѣрно е, че Съюзътъ на индустриалцитѣ искаше само за нѣкои индустрии облаги, обаче азъ направихъ предложение да се впише и тая индустрия наредъ съ другитѣ, изброени въ групитѣ на чл. 3. Азъ изхождахъ отъ становището, че ние не можемъ да раздаваме облаги на разни индустрии съ бележки къмъ отдѣлни членове на закона за насърчение на мѣстната индустрия. Или известна индустрия заслужава да бѣде протектирана и трѣбва да се третира наравно съ другитѣ индустрии, или тя не заслужава протекция и трѣбва да остане извънъ този законъ. И действително, комисията възприе този възгледъ и ние доходиме до тая редакция на чл. 3. При това положение на нѣщата азъ пакъ оставамъ на своя възгледъ, че не трѣбва да става въпросъ за дѣление облагитѣ — да се даватъ едни облаги на една индустрия и други облаги на друга индустрия. Трѣбва да остане чл. 3 така, както е редактиранъ отъ комисията.

Г. Данаиловъ (д. сг): Нѣкои групи отъ чл. 3 се измѣниха вече.

Министъръ Ц. Бобошевски: Производството на мебели се изключи.

Г. Данаиловъ (д. сг): Азъ не гласувахъ за изключването на производството на мебели.

Министъръ Ц. Бобошевски: Когато дойде въпросъ до облагитѣ, ще видимъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателстващъ А. Христовъ: Имате думата.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! За мене обработката на дървото е единъ отъ най-важнитѣ клонове на производството. Така, както е редактирана група XV, тя не е ясна. Нека си призная, че не мога да разбера, защо нашиятъ другаръ г. Табаковъ иска да се премахне протекцията на производството на мебели.

Председателстващъ А. Христовъ: То се гласува вече.

Г. Данаиловъ (д. сг): То се гласува, но известни нѣща могатъ да се поправятъ. Въ група XV се казва: „Механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ“. Какво означава това? Споредъ менъ, както е редактирана тази група, производството на мебели нѣма да се ползува отъ облагитѣ на този законъ. Ако бъркамъ, г. докладчикътъ нека ме поправи.

Ц. Табаковъ (зан): Искайте да се махне ценза.

Г. Данаиловъ (д. сг): Разбирамъ каква е целта на г. Табаковъ. Той иска да се даде възможност на малките работилници да вървятъ напредъ. Но, г. г. народни представители, вие не можете да предвидите всички случаи, въ които ще се намѣри държавата. Представете си, че поради сключването на единъ търговски договоръ съ нѣкоя държава, трѣбва да се намали вноското мито на мебелитѣ. Какво ще правятъ тогава занаятчиитѣ-дърводѣлци?

Ц. Табаковъ (зан): Дайте покровителство и на тѣхъ, фаворизирайте и тѣхъ, иначе тѣ ще правятъ конспирации противъ държавата.

Г. Данаиловъ (д. сг): Моля. Вие за бѣлхата изгаряте юргана.

Ц. Табаковъ (зан): Не ние, а вие правите това.

Г. Данаиловъ (д. сг): Въ всѣки случай вие съ Вашето искане заради бѣлхата изгаряте юргана. Защо ние премахваме защитата на една отъ най-важнитѣ индустрии въ нашето народно стопанство, дърводѣлската, на индустрията за преработване на дървото? Г. докладчикътъ каза, какво съ облаги съ този законъ ще се ползватъ само ония дърводѣлски индустрии, които произвеждатъ предмети отъ дърво отъ мѣстенъ произходъ. Но, г-да, има видове дървета, които нѣмаме у насъ. Нашата страна е щастлива, че въ нея растатъ много видове дървета, които другаде ги нѣма, но има и такива дървета, които не растатъ у насъ, напр., славонския джбъ. Въ цѣла Европа обработватъ славонски джбъ, правятъ отъ него най-хубавитѣ мебели — врати и т. н. Утре на нашия университетъ ще правимъ врати и прозорци и ще трѣбва да направимъ нѣщо по-солидно. Отъ какви материали ще ги направимъ? Тия врати и прозорци не може да ги направи занаятчиията.

Азъ съмъ съгласенъ съ г. Табакова да се направи, както въ Германия, шото и малките дърводѣлски работилници, които иматъ двигатели съ известно число конски сили, да бждатъ защитени по нѣкакъвъ начинъ, да не защищаваме само едрата индустрия. Азъ ви обръщамъ вниманието на това, че не трѣбва, за да защитимъ дърводѣлскитѣ работилници, да унищожимъ дърводѣлската индустрия, която е по-голяма отъ желѣзарската и металическа индустрия у насъ. Това ще бжде погрѣшка.

Министъръ Ц. Бобошевски: Само по съображение да не се унищожатъ дребнитѣ дърводѣлци се залича производството на мебели.

Г. Данаиловъ (д. сг): Дайте защита на дребнитѣ дърводѣлци, но недейте унищожава мебелната индустрия, която ще се бори утре съ чуждата конкуренция.

Ц. Табаковъ (зан): Нищо не прѣчи на Народното събрание утре да измѣни този законъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): При тая редакция на група XV се изключва отъ облагитѣ на този законъ производството на бѣчви.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Не. То влиза въ „механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ“.

Г. Губидѣликовъ (д. сг): Но, ако бѣчвитѣ се правятъ отъ трупи. А качетата и бѣчвитѣ не ставатъ отъ трупи, а отъ полуобработенъ дървенъ материалъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ако известна работилница само сглобява джгитѣ и прави бѣчви, нѣма да бжде покровителствуванъ. Но ако самата работилница изработва джгитѣ отъ трупи, ще бжде покровителствуванъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ако самата работилница изработва джгитѣ, ще бжде покровителствуванъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ако една работилница взема готови джги и ги сглобява, това не е индустрия и не може да бжде насърдчавана

Г. Данаиловъ (д. сг): То е голѣмъ въпросъ дали е индустрия или не е. Споредъ мене и сглобяването само на джгитѣ, ако става въ голѣмъ мащабъ, е сѣщо индустрия, само че спомагателна индустрия. Ако, напр., една пивоварна фабрика, която има нужда отъ бѣчви и бурета, си ги прави сама и то съ готови джги — тогава и това е индустрия, но спомагателна индустрия. Азъ питамъ: производството на прозорци и врати по механически начинъ ще бжде ли покровителствувано?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Ще Ви отговоря. — Искамъ да поясня този въпросъ.

Г-да! Така както е редактирана група XV отъ комисията, въ нея има известна логика. Комисията я бѣ редактирала така: „механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ; производство на мебели“. Понеже за нѣкои мебели материалитѣ се внасятъ отъ странство, затова бѣше необходимо да се каже, че материалитѣ, отъ които ще се правятъ мебели, не трѣбва да бждатъ непременно отъ мѣстенъ произходъ.

Но трѣбва да добавя още, че насърчение на производството на мебели бѣше предвидено и въ проекта на министерството. Въ комисията този въпросъ не се дебатира и тукъ г. министърътъ се съгласи да се изключи. За мене, като докладчикъ на комисията, бѣше неудобно да поддържамъ друго мнение, още повече, че въ комисията противно мнение не се изказа. Затова за мене не остава друго освенъ да мълча по този въпросъ. По този въпросъ има вече вотъ на Народното събрание.

Министъръ Ц. Бобошевски: На трето четене ще се поправи. Съображенията сж тия: да се запазятъ дребнитѣ дърводѣлски работилници.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Трѣбва да заявя, че работилницитѣ, които биха вземали дъски отъ мѣстенъ произходъ отъ нѣкой складъ, за да правятъ врати и прозорци, нѣма да се насърдчаватъ по този законъ. Ще се насърдчаватъ само ония индустриални заведения, които взематъ трупи, рѣжатъ ги и ги правятъ на врати и прозорци.

Г. Данаиловъ (д. сг): Такива заведения не можете да намѣрите никѣде.

Д. Зографски (з. в): Видѣхме такива въ Русе.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Това, което е решила комисията, е логично и азъ ви докладвамъ само това, което комисията е решила. Както азъ казвамъ, така е. Иначе ще бждатъ насърдчавани и работилници, които взематъ дървени материали отъ складове на дъски, за да правятъ врати и прозорци, и ще се създаде конкуренция масово на занаятчийското производство. Криво или право, има вече вотъ на Народното събрание и азъ ще ви моля да приемете група XV въ следната редакция: „механично преработване на дърво отъ мѣстенъ произходъ“. Въпросътъ за облагитѣ ще се разреши при чл. 7.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ група XIV, която става група XV, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете) Група XV, която става група XVI.

„XVI. Преработка на животински растителни, минерални или металически текстилни влакна и произведенитѣ отъ тѣхъ полуфабрикати; текстилно бояджийство“;

Въ тази група влиза производството на изкуствена вълна и изкуственъ памукъ — разчепкването на вълнени и памучни парцали и остатѣци.

Влиза сѣщо производството на конции и на тирета, влиза сѣщо и производството на мерселизиранъ памукъ. За изкуствената коприна имаше предложение, но се отхвърли. Влиза, безспорно, и килимарството. За него не може да има споръ, понеже е преработване на текстилното влакно отъ животински произходъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ група XV, която става група XVI, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ами навиването на концитѣ на макари?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): По поводъ пререка-нието на г. Пждаревъ, искаме да отбележа едно тълкуване по отношение на концитъ. Не се касае, г-да, за навиването на концитъ на макари; касае се за вписването на едножична прежда, която вследствие на преработването добива една съвършено нова якостъ поради събирането и определяването ѝ на няколко жички, която следъ това избелява, за да добие единъ другъ външенъ видъ. То е даже по-сложно производство, отколкото е предачеството на самия памукъ.

Група XVI, която става група XVII: (Чете)

„XVII. Сламено и плъстено шапкарство“.

Комисията най-напредъ отхвърли тази група. Защо я отхвърли? Защото така, както е списъкътъ на суровитъ материали, у насъ се е насърдчавала и фабрикацията на шапки отъ плъстени и сламени кюлафи — една форма, която прилича почти на фесъ, плъстена или въ видъ на сламени клошове, които сжщо пакъ сж въ форма на фесъ, обаче вече същата слама. Отхвърлихме тази група, обаче се повдигна въпросъ: когато ние насърдчаваме внасянето на готова прежда и тъкането на платове, защо да не насърдимъ въ България — ако такава фабрика би могла да се създаде — и тъкането на самата плъстъ, отъ която се правятъ плъстенитъ шапки, т. е. правенето на кюлафи да става тукъ, а не да се внасятъ отъ вънъ и тукъ да се преработватъ на шапки. Безспорно, г. г. народни представители, че това е една индустрия, която е отъ голъмо значение, която е единъ сложенъ и голъмъ процесъ и за която се изискватъ голъми срѣдства. Въ странство почти въ всѣка държава има само една или две такива фабрики.

Така че само такива фабрики ние ще насърдчаваме, които тукъ си тъкатъ плъстъта, които тукъ тъкатъ кюлафи, а по отношение на сламеното шапкарство ще насърдчаваме тѣзи, които правятъ сламената шапка отъ растителни плетки но не и отъ готови клошове, внесени отъ странство и тукъ само да се фасониратъ, да имъ се ушийтъ краишниците и да имъ се прибави панделката.

Безспорно, тази група, сламено и плъстено шапкарство, е съвършено нова индустрия, която би трѣбвало да се насърди.

Г. Данаиловъ (д. сг): Плеткитъ ще дохождатъ готови.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Сламенитъ плетки ще идватъ готови, но не и плетени клошове.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цено Табаковъ.

Ц. Табаковъ (зан): Г. г. народни представители! Нѣколко по-голѣми работилници у насъ, които се занимаватъ съ шапкарство, минаватъ за шапкарски фабрики. Ние, членовѣтъ на комисията, въ обиколката си видѣхме, особено въ Русе, какъ се изработватъ тѣзи шапки, въобще видѣхме обстойно тази шапкарска индустрия. Азъ не за пръвъ пътъ видѣхъ какъ се изработватъ тѣзи шапки; отъ редъ години и въ София, и въ Вратца, и въ много други градове съмъ наблюдавалъ какъ тѣ се приготвяватъ. Никаква шапкарска индустрия това не е. Кауцитъ, както каза г. Мошановъ, идатъ готови отъ Европа, тукъ се фасониратъ, туря се една панделка и — готова шапка! Това не е индустрия.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Не е.

Ц. Табаковъ (зан): Точно по сжщия начинъ — даже много по-добре се фасониратъ такива шапки отъ занаятчи, безъ тѣ да бждатъ насърдчавани, подкрепени отъ закона.

Азъ не мога да разбера предвиденото въ този членъ насърдчение на производството на сламено и плъстено шапкарство. Какъ ще се разбира това? Дали така, както обясни г. Мошановъ — че се касае за онѣзи, които произвеждатъ у насъ самата материя,

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Да.

Ц. Табаковъ (зан): . . . или се касае въобще за тѣзи, които правятъ шапки.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Не. Това, което ние видѣхме въ Русе — отъ кюлафи да правятъ шапки — не се насърдчава и нѣма да се насърдчава.

Ц. Табаковъ (зан): Кжде е границата?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Въ списъка на суровитъ материали.

Ц. Табаковъ (зан): Този списъкъ ще мине ли презъ пленума?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Азъ давамъ автентично тълкувание, че това не може да бжде индустрия — ако се внасятъ кюлафитъ отъ вънъ и тукъ се само фасониратъ.

Ц. Табаковъ (зан): Ако това е така, азъ съмъ доволенъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Така е.

Ц. Табаковъ (зан): Иначе ще се покровителствуватъ само нѣколко фабриканти — тѣ сж петъ души.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Напълно сте прави.

Ц. Табаковъ (зан): Сжщото се отнася и за сламенитъ шапки.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Зографски.

Д. Зографски (з. в): Г. г. народни прдеставители! Съ този въпросъ ние се занимавахме обширно. Благодарение на обстоятелството, че комисията имъ възможностъ да обиколки индустриални предприятия отъ този родъ, каквито сж тия въ гр. Русе, ние можахме да добиемъ впечатление, че това не е никаква индустрия, че това е една конфекция, едно фасониране така да се каже на готови материали, внасяни отъ странство безъ мито. Тамъ действително има една фабрика, която, както се обясни, била пренесена отъ Пловдивъ и която е организирана производството на плъстени и сламени шапки.

Впоследствие, по внушение, по желание на известни народни представители отъ този край, трѣбваше на нова смѣтка да се занимаемъ съ тоя въпросъ и да направимъ корекция въ смисълъ да насърчимъ индустрията, която телъръа може да се организира, за производство на първични такива материали отъ мѣстенъ произходъ. Както се обясни, въ Търново имало вече такава фабрика, която ще прави така нареченитъ кауци, които досега сж внасяни въ готовъ видъ отъ странство, а тукъ се само фасониратъ, поставятъ имъ се панделки и — готова шапка.

Но азъ повдигамъ другъ въпросъ — за сламенитъ шапки. Знае се, че материалътъ за тѣхъ дохожда плетенъ въ роли отъ странство. Какво ще стане, ако въ една и сжща фабрика се произвеждатъ и плъстени, и сламени шапки? Не сж отдѣлни фабричитъ за производство на сламени шапки отъ тѣзи за производство на плъстени шапки. Ако облагодетелствувате само онѣзи фабрики, които правятъ сламени шапки, нѣма да пускате безъ мито кауцитъ, но автоматично ще ги облагодетелствувате, понеже фабрикуването на сламенитъ и плъстенитъ шапки става въ едни и сжщи фабрики. Ето защо, азъ смѣтамъ, че и тукъ трѣбва да бждемъ доста строги. Трѣбва да кажемъ, че сламенитъ шапки трѣбва да бждатъ отъ материали отъ мѣстенъ произходъ. Ние, слава Богу, имаме и рѣжена слама и оризова слама. Нека се организира производството на сламенитъ шапки отъ мѣстни материали, а за тѣзи сжщии сламени шапки, които ще дохождатъ отъ вънъ, нека се плаща мито, защото онзи, който иска луксъ, трѣбва да си плаща.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нали по това дойдохме до съгласие?

Д. Зографски (з. в): Да.

Министъръ Ц. Бобошевски: Защо се приказва тогава!

Д. Зографски (з. в): Ето защо въ съответния членъ трѣбва да се прибави следното: „сламено и плъстено шапкарство съ материали отъ мѣстенъ произходъ“.

М. Дочевъ (д. сг): Не може, г. Зографски.

Д. Зографски (з. в): Това е моето предложение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! По отношение на производството на плъстени шапки ние всички сме съгласни. Азъ не знамъ дали нѣкой би казалъ, че, следъ като насърждаваме тъкането на платове, не би трѣбвало да насърдимъ и тъкането на плъсти и препенето отъ нея на юлафи и шапки. Остава въ съзнанието на народнитѣ представители споренъ въпросътъ за сламенитѣ шапки, защото — по това нѣщо трѣбва да сме съвсѣмъ ясно и тогава да се произнесатъ г. г. народнитѣ представители. По отношение на сламенитѣ шапки, клошове не се допускатъ, обаче сламената плетка, сламената лента ще се пуца безъ мито и отъ нея ще се правятъ сламени шапки и такава индустрия ще се насърждава.

Въ комисията се яви една делегация отъ занаятчи-шапкари. Решението, което се взема по отношение на плъстени-нитѣ шапки, задоволява всички и хората отъ тази делегация казаха даже, че това е идеално разрешение. По отношение на сламенитѣ шапки имъ се зададе въпросъ: що се отнася до дамскитѣ шапки, безспорно, това производство у насъ е едно производство на занаятчийска база, доста развито, но самитѣ тѣ признаха, че колкото се отнася до сламенитѣ мъжки шапки, това е едно голѣмо масово производство, което е обектъ на фабрично производство.

Тѣзи плетки идатъ готови не само у насъ, но въ всички страни. Дали ще се съгласите да ги включимъ тукъ или не, остава вие да разрешите този въпросъ, но въ всѣки случай въ комисията критериятъ за сламеното шапкарство бѣше този, че сламенитѣ плетки, като сурови фабрични материали, ще се допускатъ безъ мито.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. Христовъ Стояновъ.

Х. Стояновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тоя родъ индустрия е съсредоточена предимно, да не кажа изключително, въ Русе. И мой дългъ е, като народенъ представител отъ Русенско, да кажа и азъ нѣколко думи въ защита на този текстъ отъ закона, тъй както се прочете отъ г. докладчика.

Въ Русе има 4 или 5 работилници за сламени и сукнени шапки и, ако се не лъжа, има една работилница въ Пловдивъ, никъде почти другаде нѣма други работилници. Тази индустрия се разви въ Русе само отъ десетина години, но тя върви успѣшно, дава прехрана на десетки и стотици работници и работнички и, главно, тя е отъ голѣмо значение за повдигането на Русе и за стопанското състояние въ страната въобще. Преди да се развие тази индустрия, хиляди готови шапки, сламени и сукнени се внасяха отъ вънъ, а срещу туй маса български сръдства се изнасяха навънъ, нѣщо което въ голѣма степенъ бѣше вредно за нашето стопанство, за нашитѣ финанси, за нашия търговски балансъ. Сега, при тая индустрия у насъ, стана просто излизенъ голѣмъ процентъ отъ вноса на готови сламени и сукнени шапки отъ вънъ, а заедно съ туй, като се създаде тази индустрия въ Русе, стана нужно изнасянето вънъ отъ България на съответнитѣ сръдства. Шапкитѣ, които се фабрикуватъ въ Русе, се пласиратъ въ цѣлата страна и съ това се създава поминѣкъ на маса хора и, специално въ Русе, на маса занаятчии, които живѣятъ около тѣзи фабрики, както и на маса други дребни съществуваия въ цѣлата страна.

Не е вѣрно, че тоя родъ индустрия се приближава до занаята и едва ли не се прелива въ занаятъ. Това не е вѣрно. По силата на туй, че, ако внимателно се прегледа фабрикацията, ще се види, че една шапка, за да стане готова да бѣде пласирана на пазара, трѣбва да мине, въ продължение на нѣколко дни, презъ редица рѣце, презъ редица отдѣли въ фабриката и чакъ тогава да стане стока за пазара. Значи, тя минава презъ редица фазиси, които не сѣ нищо друго, освенъ фазиси на една индустриална преработка.

Свърхъ това, дори да допуснемъ, че тая преработка се свежда до единъ занаятъ, отъ гледището на г. Цено Табаковъ, който е голѣмъ ревнителъ на занаятѣтъ, пакъ не би трѣбвало да лишаваме този родъ индустрия — дори, казвамъ, ако я признаемъ за занаятъ, макаръ че това е абсурдно — отъ облагитѣ на закона. Г. Цено Табаковъ, който е патентованъ защитникъ на занаятчийството, трѣбва да знае, че и ние милѣемъ за това занаятчийство, и въ момента, въ който той не може да държи знамето на занаятчийството, ние го вземаме отъ рѣцетъ му и му казваме, че дори ако се касае тукъ за единъ занаятъ, ние пакъ ще го подкрепимъ, и съ това даваме доказателство, че на първо време даваме облаги на известенъ родъ занаятъ, който по-

нататъкъ ще мине къмъ друга стадия и може би ще стигне до онази стадия, за която той ратува, много по-скоро, отколкото ако се движи по пътя, по който се движи самъ той. Така че и отъ туй гледище облагитѣ, които се даватъ, сѣ абсолютно необходими и наложителни.

Накрай, следъ обясненията, които се дадоха отъ г. докладчика, още по-наложително става приемането на този членъ отъ законопроекта. Ясно е, следъ обясненията на г. докладчика, че не се насърждава, както се каза по-рано, конфекцията, слабата, миниатюрната преработка, а се насърждава основната, индустриалната преработка. Защо? Защото, колкото се касае до сукненото шапкарство, има се предъ видъ изработката на шапки отъ сукно, приготвявано главно въ България. А колкото се касае до сламеното шапкарство, облаги има онази индустрия, която произвежда шапки отъ тѣй нареченитѣ ленти или плетки. Ако можемъ да произвеждаме плетки тукъ — отлично, нека и по тая група дойдемъ до онуй начало, до което сме дошли по отношение на сукненото шапкарство. Но плетки не могатъ да се изработватъ тукъ. За цѣлъ свѣтъ, за всички страни тѣ се носятъ отъ едно мѣсто — отъ тамъ, гдето може да се добие суровиятъ материалъ. Кой е виновенъ, че въ България хората не искатъ да носятъ шапки отъ ръжена или ечемичена слама? Ние сами сме виновни, защото искаме нѣщо друго, а това нѣщо друго не може да ни го даде мѣстниятъ пазаръ, следователно, то ще дойде отъ вънъ въ форма на китки или плетки въ България, където ще се преработва въ шапки.

На мнение съмъ да се приеме текстътъ тѣй, както се докладва, съ обяснението на г. докладчика.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Цено Табаковъ.

Цено Табаковъ (зан): Така, както е предвидено въ законопроекта — да се освобождаватъ отъ мито плеткитѣ за мъжки сламени шапки — азъ съмъ съгласенъ. Обаче сжщитѣ тѣзи, които фасонирватъ у насъ плъстени шапки, работятъ и сламенитѣ шапки, за които добиватъ материалитѣ си отъ Европа. Ще позволите ли на тѣхъ да си доставятъ отъ чужбина, както и плетки, така сжщо и копринени дѣна безъ мито?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Това абсолютно не може.

Ц. Табаковъ (зан): Значи, само сламата.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Само сламата.

Ц. Табаковъ (зан): А всички други необходими нѣща не имъ се позволява да внасятъ отъ вънъ безъ мито?

Х. Стояновъ (д. сг): Не се позволява

Ц. Табаковъ (зан): Доволенъ съмъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Доколкото тѣ се произвеждатъ въ страната.

Ц. Табаковъ (зан): Г. докладчикътъ казва: доколкото се произвеждатъ въ страната. Нека допуснемъ, че не се произвеждатъ въ страната. Отъ къде вие ще знаете, че не сѣ отъ страната, понеже сжщиятъ човѣкъ работи и плъстени и сламени шапки и тѣ ще бждатъ заедно? Тѣзи фабриканти ще иматъ привилегия за сламенитѣ си шапки, но дали нѣма да си служатъ съ тая привилегия и за плъстени-нитѣ шапки?

Х. Стояновъ (д. сг): Тя е допълнителна работа.

Ц. Табаковъ (зан): Тукъ интереситѣ на фиска ще бждатъ оцетени.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Куртевъ.

И. Куртевъ (нац. л): Внасянето на готови ленти и съшиването имъ тукъ въ шапки не е никаква индустрия и не би трѣбвало да бѣде покровителствувано. Другъ е въпросътъ, ако лентитѣ се правятъ отъ материали, които не могатъ да се добиватъ въ България. Така че, да се допуска внасянето безъ мито на ленти отъ оризова, ръжена, или ечемичена слама, когато ние тукъ можемъ да ги произвеждаме, и да се освобождаватъ отъ данѣкъ и отъ вносно мито, и по

този начин да се обогатяват тѣзи, които ги съшиват, мене ми се струва, че това е неумѣстно. Това е моето мнение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Гайдаджиевъ.

Д. Гайдаджиевъ (д): Лентитъ за сламеното шапкарство се правятъ въ Япония, въ Китай и въ Италия. Тамъ се работятъ ленти, защото тамъ има оризища, има тия влакна, отъ които тѣ се правятъ, и тамъ тѣ се работятъ отъ всѣка жена и всѣко дете. Тия ленти оттамъ идватъ въ Европа, чрезъ Швейцария и Италия. Въ Австрия, напр., нѣма производство на такива ленти, но законъ за насърчение на мѣстната индустрия има. Защо го има това? Какъ искате вие да дадемъ въ България евтини шапки на селския народъ? Ще му ги дадемъ тогава, когато тукъ дохождатъ прости сламени ленти и тукъ се изработватъ, а не когато дохождатъ готови шапки отъ странство; последнитъ не могатъ да бждатъ евтини за селското население. Въ Пловдивъ и другаде се работятъ шапки, но се работятъ готови прости селски шапки. И мене ми се струва, че ние трѣбва да приемемъ туй, което е направила комисията и което каза г. докладчикътъ, ние трѣбва да предотвратимъ вноса на готовитъ шапки. А ако се създадатъ условия да могатъ и самитъ ленти да се правятъ у насъ — това надали ще стане, макаръ че се казва, че имало ржжена и оризова слама, отъ която можемъ да правимъ ленти — то ще бжде още по-хубаво, шапкитъ ще станатъ още по-евтини. Сега лентитъ идатъ, както казахъ, отъ други държави. И когато се изписватъ отъ Виена готови шапки, ние ще направимъ една грѣшка, ако не приемемъ мнението на комисията.

Тѣй щото азъ съмъ за това, да се приеме мнението на комисията, както го докладва г. докладчикътъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще се пристѣпи къмъ гласуване. Има предложение отъ г. Зографски къмъ група XVI, която става XVII — „сламено и плъстено шапкарство“ — да се прибавятъ думитъ „отъ мѣстенъ произходъ“. Които приематъ тая добавка, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля, които приематъ група XVI, която става XVII, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Ц. Табаковъ (зан): Съ объясненията на г. докладчика.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Безспорно. Г-да! Азъ още когато започнахъ да докладвамъ законопроекта, казахъ това.

Група XVII, която става група XVIII: (Чете)

„XVIII. Обработване и преработване на разни видове сурови кожи“.

Председателстващъ А. Христовъ: Които приематъ група XVII, която става група XVIII, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Група XVIII, която става група XIX: (Чете)

„XIX. Обработване на метали; производство на метални издѣлия и машини“ — съ объясненията, които по-рано дадохъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Къмъ тази група има предложена забележка отъ г. Куртевъ: (Чете) „Не се включва изработване на гвоздеи отъ тель“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Азъ го казахъ, а ако г. Куртевъ го каже и се впише въ протокола, нѣма да има това значение. Оставете да се види какво е казалъ докладчикътъ, че се е съгласилъ съ него г. министърътъ и че безъ възражения отъ народното представителство се е гласувало, за да се знае при тълкуването, че това е мѣродавното тълкуване. Иначе ще объркаме цѣлата работа.

Н. Мушановъ (д): Азъ бихъ желалъ да зная какъ разбира г. Куртевъ тази група, защото вие, г. докладчикъ, приемате неговото тълкувание.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не, това не е на г. докладчика.

Н. Мушановъ (д): Г. Куртевъ каза, че неговото се приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Не. Тълкуванието, което азъ отъ името на комисията дадохъ, е, че добиването на гвоздеи при преработването на металитъ и сплавоветъ нмъ на късове и прѣти, грубо обработени, нефасонирани, се насърждава.

И. Куртевъ (нац.л): Защо да не се прибави по-точно изяснение, че не се включва изработването на гвоздеи отъ тель? Това се разбира.

Министъръ Ц. Бобошевски: Не по вратъ, ами по шия!

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Само отъ желѣзо на прѣти, нефасонирано ако се произвеждатъ гвоздеи — това е.

Г. Петровъ (нац.л): Г. Куртевъ казва, че се изключва отъ облагодетелствувание правенето на гвоздеи отъ тель.

Министъръ Ц. Бобошевски: Така е.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Разбира се.

Нѣкой отъ замледѣлцитъ: Бодливата тель?

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Правенето на бодлява тель не се насърждава, защото то не е индустрия по смисъла на закона.

Председателстващъ А. Христовъ: Настоявате ли, г. Куртевъ, да се гласува Вашето предложение?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Той е доволенъ.

И. Куртевъ (нац.л): Азъ съмъ доволенъ, щомъ гвоздентъ отъ тель се изключватъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.д): Нѣма да се насърждава производството на гвоздеи отъ тель. Нѣма освенъ Министертвото да бди.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които приематъ група XVIII, която става група XIX, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д.сг): Група XIX, която става група XX: (Чете)

„XX. Изработване на превозни и съобщителни срдства съ изключение изработването на кола и каруци“. Файтонитъ влизатъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Бошняковъ.

Д. Бошняковъ (д.сг): Г. г. народни представители! По този пунктъ сж изключени колата и каруцитъ, които се фабрикуватъ отъ коларскитъ фабрики въ България.

Г. Т. Данаиловъ: И работилницитъ.

Д. Бошняковъ (д.сг): И работилницитъ. Съображението е било сжщото, което г. Табаковъ преди малко, когато се гласува групата за изключването на мебелната индустрия, изтъкна. Сигурно това е било съображението за изключването на колата и каруцитъ като такива, производството на които трѣбва да се ползува отъ облагитъ на този членъ отъ законопроекта. Азъ смѣтамъ, г-да, че сега, когато отомобилитъ вече замѣстватъ въ голѣмъ размѣръ файтонитъ и кабриолетитъ, които се фабрикуватъ въ коларскитъ фабрики, най-малко може да се повдига въпросъ да се изключи отъ облагитъ на закона фабрикуването на колата и каруцитъ, а да се има предъ видъ само фабрикуването на кабриолетитъ и файтонитъ. Ние имаме вече доста закрепнала коларска индустрия. Напр. позната е на всички фирмата Братя Орозови. Имате и голѣмата коларска кооперация, която работи великолепно, която се създаде преди 15—20 години и която закрепна. Тъкмо днесъ вие искате да я спънете, като ѝ отнемете най-важната работа, която върши, защото днесъ за днесъ тя намалява своето производство на кабриолети и файтони, вследствие на това, че отомобилитъ замѣстватъ кабриолетитъ и файтонитъ, и обърща внимание повече на производството на кола и каруци, каквито вече много се употребяватъ у насъ и които замѣст-

ватъ на много мѣста волскитѣ кола. Напоследъкъ Дирекцията за настаняването на бѣжанцитѣ трѣбваше да си достави нѣколко хиляди кола. Е' добре, ако нѣмаше тия фабрики, които се явиха да конкуриратъ на търга и които взеха доставката на много ниски цени, . . .

К. Маноловъ (зан.): Занаятчиитѣ изключително ги изработиха.

Д. Бошняковъ (д. сг): . . . кой знае дали щѣше да може тази доставка да се реализира тукъ, у насъ, дали нѣмаше да се наложи да се доставятъ отъ странство такива коли. Азъ намирамъ, че нѣма особено днесъ за днесъ причини да бѣде изключено отъ облаги производството на колата и каруцитѣ, както това е направено въ комисията съ приемането на тази група, и правя предложение, последнитѣ думи отъ група XIX, която сега става група XX — „съ изключение изработването на колата и каруци“ — да се изхвърлятъ и да остане тѣй, както бѣше предложено първоначално отъ г. министра.

С. Кжрловъ (з. в): Та тогава да се дадатъ облаги на Орозови, а всичкитѣ занаятчи да не се ползватъ отъ облаги.

Д. Бошняковъ (д. сг): Не се касае въпросътъ да се дадатъ облаги само на Братя Орозови. Ще се дадатъ облаги на всички коларни фабрики въ България.

С. Кжрловъ (з. в): Вашата целъ е да се дадатъ облаги само на Братя Орозови, а работилницитѣ на всички други да се затворатъ.

Д. Бошняковъ (д. сг): Ще се дадатъ облаги на всички ония коларски фабрики, които съществуватъ въ България и които закрепнаха отъ 15—20 години и работятъ великолепно. Въ Враца не е само фабриката на Братя Орозови; тамъ имате коларска кооперация, която работи по-добре даже отъ тѣхъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цено Табаковъ.

Ц. Табаковъ (зан.): Г. г. народни представители! Азъ много съжалявамъ, дето г. Бошняковъ се спре особено на една фирма, която сега не зная, дали не е изложила и лично него, особено по изработването на кола за бѣжанцитѣ.

К. Маноловъ (зан): Особено Орозовъ.

Ц. Табаковъ (зан.): Тая фирма не е никаква фабрика, а е коларска работилница. Вѣрно е, че е голѣма.

Д. Бошняковъ (д. сг): Тримата синове на г. Орозовъ работятъ вѣтре.

Ц. Табаковъ (зан): Ако е живъ баща имъ, другъ е въпросътъ, но неговата честъ, създадена и запазена отъ толкова години, бѣ изложена. Вие знаете, че коларското производство у насъ е масово и добре развито, че маса народъ се препитава отъ него, и ако бихме имали една по-добра стопанска и митническа политика, бихме изнасяли масово коли за Турция, Ромъния, Гърция и пр. Обаче, за това до сега е прѣчено. Занаятчиитѣ у насъ държатъ рекордъ на Балканския полуостровъ по изработване на коли. Вземете Горноорѣховския край, вземете Самоводене, вземете Русенско . . .

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Дебелецъ.

Ц. Табаковъ (зан.): . . . вземете цѣла Тракия. Ами у насъ нѣма градъ и село, въ което коларството да не е развито. И азъ не зная, дали би се намѣрилъ не само народенъ представителъ, но българинъ, който да отнеме хлѣба на тия добри майстори или работници, трудолюбиви българи, и да го даде въ ржцетъ на двама-трима индустриалци, които за сега липсватъ, а тепърва трѣбва да ги създаватъ и да хвърлятъ толкова работенъ свѣтъ на улицата да гладува и да дойде да се обеси пакъ на вашитѣ вратове за служби. Азъ смѣтамъ, че тоя въпросъ, който се повдига така тенденциозно, нѣма никакво оправдание.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Нѣма нужда да защитаваме занаятчиитѣ.

Ц. Табаковъ (зан): По отношение на колитѣ, изработени отъ г. Орозовъ, тѣзи коли сѣ бракувани и за тѣхъ сега

се правятъ ходатайства, въпрѣки всичката тѣжна негодностъ, да бждатъ приети. И азъ не зная, какво ще стане съ тѣхъ, защото колитѣ, направени отъ тоя прехваленъ индустриалецъ-майсторъ, комисия ги е разглобила, вадила е климни, ястѣи и пр. Ето защо, азъ смѣтамъ, че на това предложение, което направи г. Бошняковъ, не заслужава да се обърща такова внимание и моля, законопроектътъ да си остане така, както е приетъ отъ комисията. Дори, ако ние желаемъ да запазимъ нашитѣ занаяти, ще трѣбва да оставимъ свободно и производството на файтони. Ако у насъ има капиталисти, които нѣма кжде да дѣнатъ своитѣ капиталы и искатъ да произвеждатъ автомобили, нека произвеждатъ автомобили, нека строятъ желѣзници, аероплани — никой нѣма да имъ прѣчи. Но да отнемеш хлѣба на хора, които сѣ вложили всичко въ своя занаятъ, смѣтамъ, че това не е право.

Г. Данаиловъ (д. сг): Изглежда, че Вие имате нѣщо лично противъ Орозовъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. Табаковъ! Вие знаете, съ какво единодушие се реши тоя въпросъ въ комисията.

Ц. Табаковъ (зан): Да, зная.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нѣмаше никакви възражения. Излишенъ бѣше всичкитѣ патосъ и създаване на настроения. Не бива да се мисли, че само едни се грижатъ за занаятчиитѣ, а други не. Въ това отношение мисля, че никой не би могълъ да се опълчи срещу работата на комисията. Тѣй както е преработенъ законопроектътъ, може само да ни задоволи, а не да дава поводъ за възражения. Действително, коларството е единъ повсемѣстенъ занаятъ. Спомняме си, че въ бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда коларскитѣ училища сѣ повече отъ всички останали други заедно. Значи, касае се да се създаде единъ масовъ поминѣкъ, едно масово производство на занаятчийски основи, а не производството да се концентрира въ известни центрове, каквито предполага индустриалното производство. Това сѣ били мотивитѣ на комисията и моля групата да се приеме така, както е редактирана.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Момчо Дочевъ.

М. Дочевъ (д. сг): Азъ искахъ да кажа тъкмо туй, което казъ и г. докладчикътъ, че г. Цено Табаковъ нѣмаше нужда да разправя тѣзи работи съ такъвъ голѣмъ патосъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Че и ние сме отъ тамъ, дето правятъ колитѣ.

М. Дочевъ (д. сг): Въ Самоводене, въ Дебелецъ, въ Търновски окръгъ, въ Плѣвенски окръгъ и т. н., въ всички крайща на България правятъ кола. Комисията бѣше последователна на себе си, като възприе всѣкжде, кждето може да се защити занаятчийското производство, да го защити.

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Има следното предложение отъ народния представителъ г. Стоянъ Кжрловъ: (Чете) „Изработване на превозни и съобщителни срдства, съ изключение кола, каруци, файтони, кабриолети, катафалки и всички коли, които изработватъ коларскитѣ занаятчийски работилници“.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Това е много забъркано.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ прочетеното предложение на г. Кжрловъ, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ група XIX, която става група XX, тѣй както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Група XX, която става група XXI: (Чете)

„XXI. Добиване и доставка на електрическа енергия“. По тоя въпросъ г. Пъдаревъ зададе единъ въпросъ, но специално за тая индустрия ние покачихме ценза на генератора, за да може тя да се ползува отъ облагитъ на закона.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ група XX, която става група XXI, както се докладва, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Сега, г-да, понеже се дадоха разни обяснения и тълкувания отъ г. докладчика, както и отъ г. министра на търговията, промишлеността и труда, за да иматъ тѣ задължителна сила, трѣбва да има специаленъ вотъ отъ Камарата.

М. Дочевъ (д. сг): Въобще всички обяснения, отъ името на комисията, за да иматъ дължителна сила, трѣбва да има вотъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г-да! Много е неудобно това да става съ вотъ отъ Камарата.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Само по себе си се разбира.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! И азъ ще моля да се съгласите, че вотъ за тълкуване не се прави.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Разбира се.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г-да! Отначало азъ направихъ една декларация по законопроекта. Нашитѣ сѣдици иматъ установена практика при тълкуване на законитѣ: ползувайки се отъ парламентарниятъ дебати, тѣ считатъ за необходимо докладчикътъ да е направилъ една известна декларация, министърътъ-вносителъ на законопроекта — да се е съгласилъ съ нея тацитно, съ своето мълчание или изрично; отъ народното представителство да не се е възразило или да се е подкрепило тълкуването. Съ приемането на даденъ членъ следъ като сѣ дадени обяснения по горния начинъ, тацитно, се счита, че тълкуването е мѣрдовано. Обаче, въ последствие, все таки то си остава въпросъ на тълкуване на закона, то не може да бѣде единъ законенъ текстъ.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (д. сг): При гласуването на всѣки отдѣленъ членъ трѣбва да се каже, че се гласува съ даденитѣ по него обяснения.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. председателю! Гласувайте сега чл. 3 изцѣло.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, ония, г. г. народни представители, които приематъ чл. 3 тѣй, както се докладва, заедно съ измѣненята, които се приеха и заедно съ обясненята, дадени отъ г. докладчика и г. министра на търговията, промишлеността и труда, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че сѣ постигли:

Отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — законопроектъ за разрешение на Варненската градска община да сключи заемъ. (Вж. прил. Т. I, № 92)

Законодателно предложение за измѣнение нѣкои членове отъ закона за устройството на сѣдилищата. (Вж. прил. Т. I, № 93)

(Вносителъ на предложението е народниятъ представителъ г. Цвѣтанъ Пупешковъ. Предложението е подписано отъ нуждното число народни представители.

Ще ви се раздадатъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: За утрешното заседание като първа точка отъ дневния редъ, моля да се постави на първо четене законопроектътъ за разрешение на Варненската градска община да сключи заемъ; на второ мѣсто, одобряване предложението за одобряване XIII-то постановление на Министерския съветъ отъ 11 септември 1923 г., протоколъ № 95, на трето мѣсто — второ четене на законопроекта за насърчение на мѣстната индустрия — продължение разискванията — и по-нататъкъ ще следва днешниятъ дневенъ редъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Стояновъ.

А. Стояновъ (раб): Г. г. народни представители! Нашата парламентарна група, заедно съ земеделската, социалдемократическата и занаятчийската парламентарни групи, внесе едно законодателно предложение за амнистия. Азъ смѣтамъ, че Народното събрание не може да избѣгне въпроса за амнистията. (Възражение отъ сговориститѣ) Ако вие отъ тамъ (Сочи болшинството) ежедневно говорите за омиротворение, за създаване нормаленъ животъ въ нашата страна, азъ не виждамъ съ какви мѣроприятия правителството върши това, когато отбѣгва да постави на дневенъ редъ за разглеждане въ Парламента единъ отъ най-големитѣ въпроси за нормализирането на вътрешния животъ на нашата страна — въпроса за амнистията.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ съмъ ви заявилъ, че колкото по-малко приказвате за амнистия, толкова по-скоро ще я имате; колкото повече вдигате гюрютъ, толкова по-малко ще я имате. (Ръжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

А. Стояновъ (раб): Вашата политика не може . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моята политика е предъ Парламента и предъ народа.

А. Стояновъ (раб): Ние сме внесли едно законодателно предложение, подписано отъ нуждното число народни представители, имаме правилникъ и трѣбва да го поставите на дневенъ редъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Колкото по-малко приказвате, толкова по-скоро ще имате амнистия

А. Стояновъ (раб): Противъ тази политика на пренебрежение отъ страна на Васъ, една терористическа политика, която упражнявате тукъ, въ Парламента, ние претестираме. Не можете да разрешите този голѣмъ въпросъ съ тѣзи общи фрази, които произнася г. министъръ-председателътъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Амнистия на победена страна не се дава подъ натискъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ предложениия дневенъ редъ за утре, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 8 м.)

Подпредседателъ: А. ХРИСТОВЪ

Секретаръ: В. ДАСКАЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ,

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Гето Кръстевъ, Йосифъ Марулевъ, Вичо Петевъ, Недѣлчо Топаловъ, Рашко Маджаровъ, Кънчо Кънчевъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Иванъ Бомбевъ и д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ	1235	3. За извънреденъ (свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 5.000.000 л., за организиране и водене борбата съ рапичния бръмбаръ (Трето четене)	1235
Законопроекти:		4. За насърчение на мѣстната индустрия (Второ четене — докладване и разискване)	1235
1. За измѣнение и допълнение закона за пощенската спестовна каса, обнародванъ въ бр. 90 на „Държавенъ вестникъ“ отъ 1926 г. (Съобщение)		5. За разрешение на Варненската градска община да сключи заемъ (Съобщение)	1256
2. За временния вносъ на монтажни инструменти, уреди и съоръжения за държавните и обществени предприятия, постройки и инсталации (Трето четене)	1235	6. За измѣнение нѣкои членове отъ закона за устройството на сѣдилищата (Предложение на народния представител Ц. Пупешковъ) (Съобщение)	1256
		Дневенъ редъ за следующето заседание	1256